Megbízhatóság és biztonság

MEGBÍZHATÓSÁGI PARAMÉTEREK

MEGBÍZHATÓSÁGI PARAMÉTEREK

	Jelölés	Dimenzió
• Működőképesség valószínűsége	$R(t)$	-
• Meghibásodás valószínűsége	$F(t)$	-
• *(Meghibásodási sűrűség*	*$f(t)$*	*[1/t])*
• Meghibásodási ráta	$\lambda(t)$	[1/t]
• Várható/közepes élettartam	m, T	[t]

- Működőképesség
  - annak valószínűsége, hogy az adott rendszer, adott idő után, adott időintervallumban, a meghatározott körülmények között a feladatát kifogástalanul ellátja.
- Meghibásodás
  - olyan esemény, amelynek során legalább egy meghibásodási kritérium sérül.
- Meghibásodási kritériumok
  - jelzik a határt egy egység működőképes és nem működőképes állapota között.
- Működőképes/meghibásodott állapot
- Meghibásodások fajtái
  - Teljes vagy részleges
  - Váratlan vagy fokozatos (drift) jellegű

A meghibásodás fellépése véletlen esemény

MŰKÖDŐKÉPESSÉG, MEGHIBÁSODÁS VALÓSZÍNŰSÉGE

Ha feltételezzük, hogy a rendszer várható élettartama T, akkor

$$R(t)=P(t<T) \quad \text{és} \quad F(t)=P(t\geq T).$$

$$R(t)+F(t)=1$$

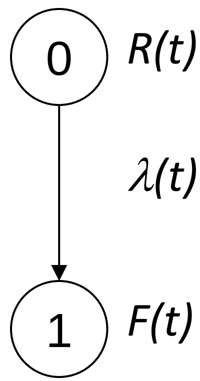

$$R(0)=1 \qquad F(0)=0$$

$$R(\infty)=0 \qquad F(\infty)=1$$

R(t) monoton csökkenő,

F(t) monoton növekvő.

Gyakorlati meghatározás

$$F(t)\cong\frac{N_0-N(t+\Delta t)}{N_0} \qquad R(t)\cong\frac{N(t+\Delta t)}{N_0}$$

$$F(t)=\lim_{\substack{N_0\to\infty\\ \Delta t\to 0}}\frac{N_0-N(t+\Delta t)}{N_0} \qquad R(t)=\lim_{\substack{N_0\to\infty\\ \Delta t\to 0}}\frac{N(t+\Delta t)}{N_0}$$

MEGBÍZHATÓSÁGI PARAMÉTEREK - PÉLDA

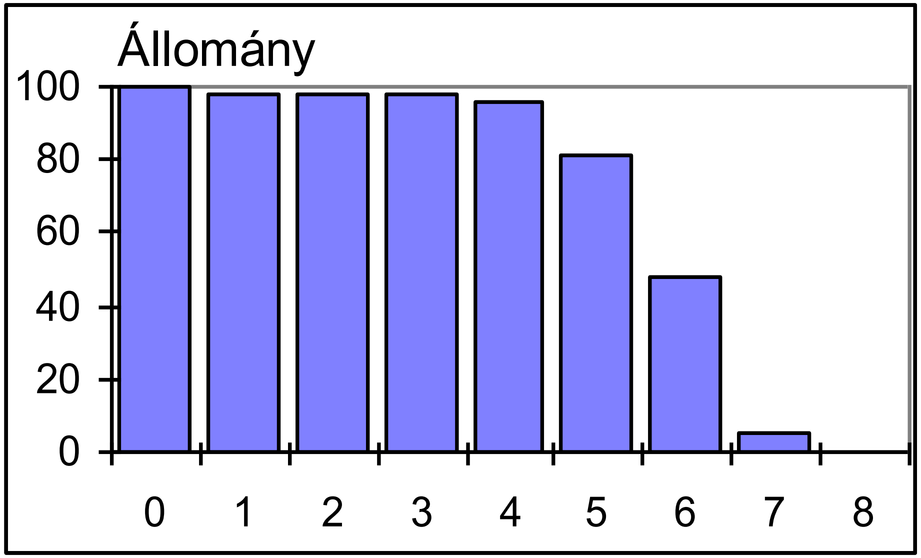

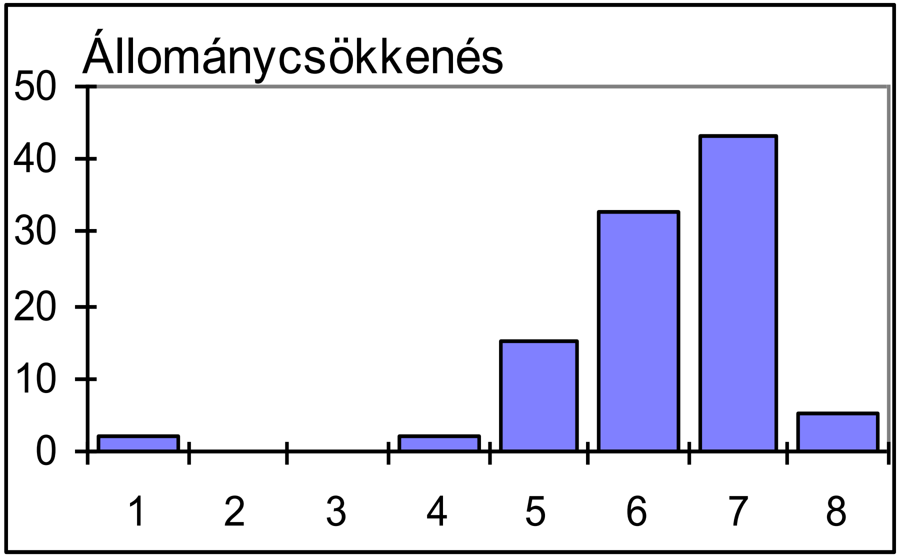

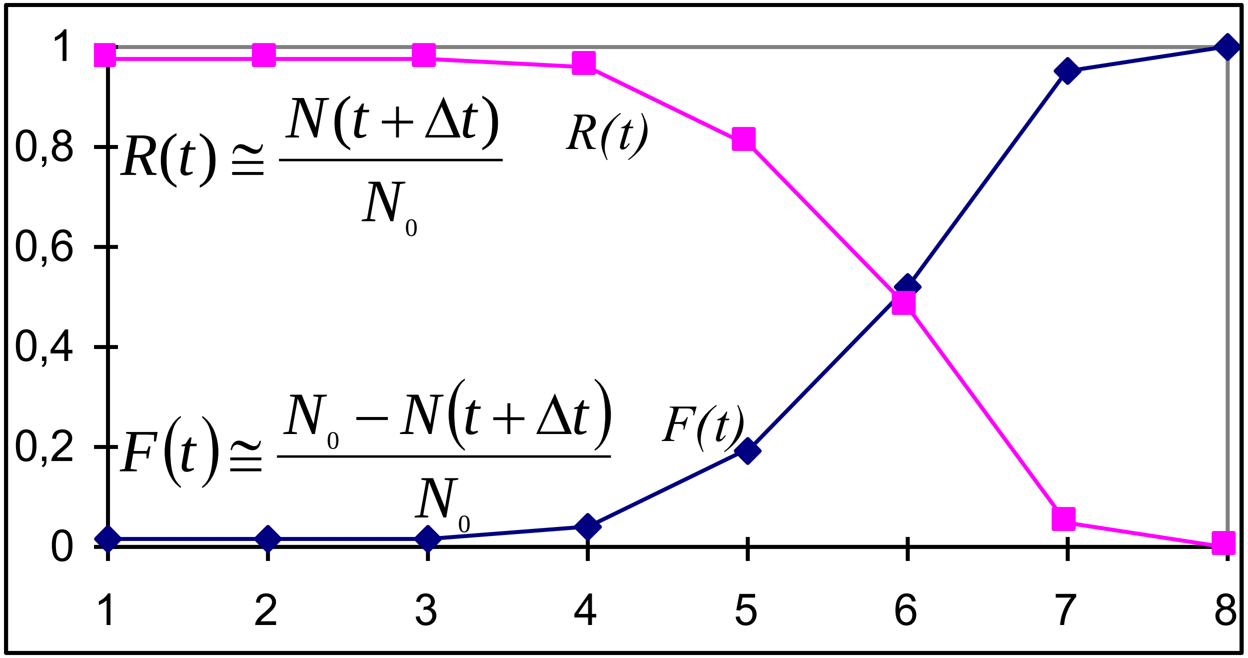

Meghibásodási sűrűség f(t): a *f(t)Δt* érték annak valószínűsége, hogy a meghibásodás a (*t,t+Δt*) intervallumban következik be.

$$f(t)\cdot \Delta t = P(t < T \leq t + \Delta t)$$

Kísérleti meghatározása: a megfigyelési intervallumban meghibásodott elemek számának, illetve az induló darabszámnak és az időintervallumnak a hányadosa.

$$f(t) \cong \frac{N(t) - N(t+\Delta t)}{N_0 \cdot \Delta t}$$

$$f(t) = \lim_{\substack{\Delta t \to 0 \\ N_0 \to \infty}} \frac{N(t) - N(t+\Delta t)}{N_0 \cdot \Delta t}$$

$$\frac{dF(t)}{dt} = \lim_{\Delta t \to 0} \frac{F(t+\Delta t) - F(t)}{\Delta t} = \lim_{\substack{\Delta t \to 0 \\ N_0 \to \infty}} \frac{\dfrac{N_0 - N(t+\Delta t)}{N_0} - \dfrac{N_0 - N(t)}{N_0}}{\Delta t} =$$

$$= \lim_{\substack{\Delta t \to 0 \\ N_0 \to \infty}} \frac{N(t) - N(t+\Delta t)}{N_0 \cdot \Delta t} = f(t)$$

<u>Meghibásodási ráta λ(t):</u> a $\lambda(t)\Delta t$ érték annak **feltételes valószínűsége**, hogy egy t időpontban még nem meghibásodott egység a $[t,\ t+\Delta t]$ időintervallumban meghibásodik.

$$\lambda(t)\cdot\Delta t = P(t < T \le t+\Delta t \mid t < T)$$

Kísérleti meghatározása: a megfigyelési intervallumban meghibásodott elemek számának, illetve a megfigyelési intervallum kezdetén működő egységek darabszámának és az időintervallumnak a hányadosa.

$$\lambda(t) \cong \frac{N(t) - N(t+\Delta t)}{N(t)\cdot\Delta t}$$

$$\lambda(t) = \frac{f(t)}{R(t)}$$

$$\lambda(t) = \lim_{\substack{\Delta t\to 0\\ N_0\to\infty}} \frac{N(t) - N(t+\Delta t)}{N(t)\cdot\Delta t}$$

MEGBÍZHATÓSÁGI PARAMÉTEREK - PÉLDA

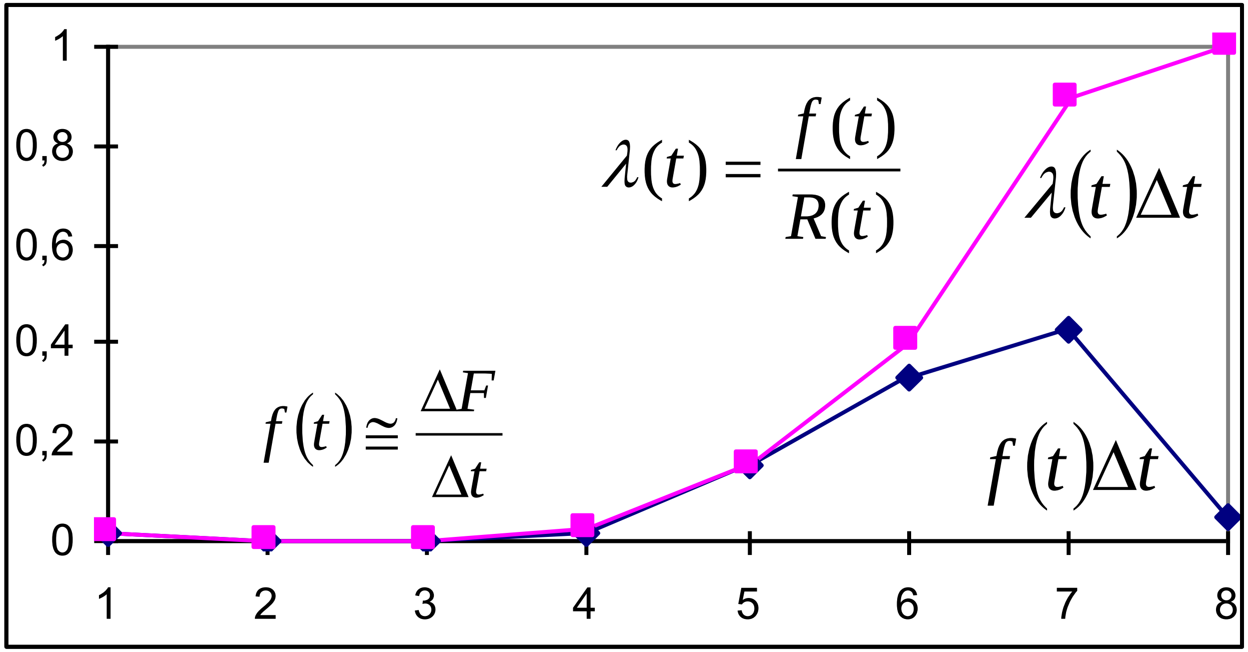

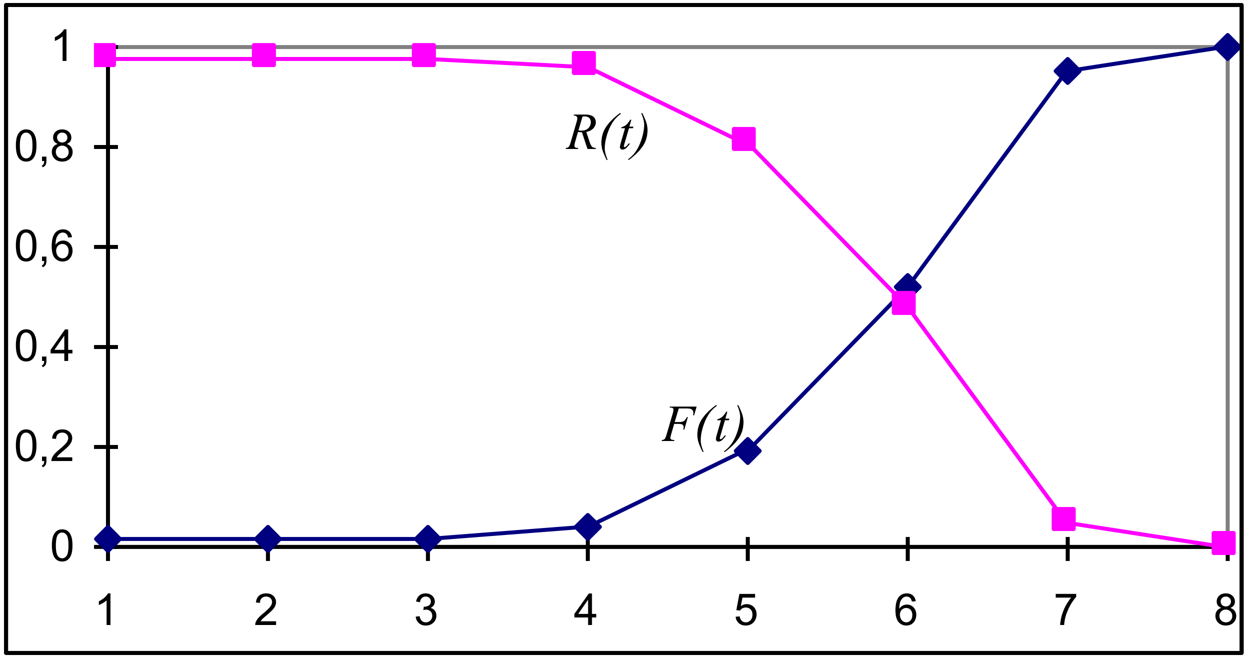

Várható élettartam T (az első meghibásodásig eltelő átlagos időtartam): a *t* valószínűségi változó várható értéke.

$$m = \int_0^\infty t \cdot f(t) dt$$

$$\int_0^\infty u v' dt = uv - \int_0^\infty v u' dt$$

$$u = t; \qquad u' = 1$$

$$v' = f(t); \quad v = -R(t)$$

$$m = \left[-tR(t)\right]_0^\infty + \int_0^\infty R(t) dt$$

$$m = \int_0^\infty R(t) dt = T$$

ELEMEK MEGBÍZHATÓSÁGA

FÜRDŐKÁD-GÖRBE

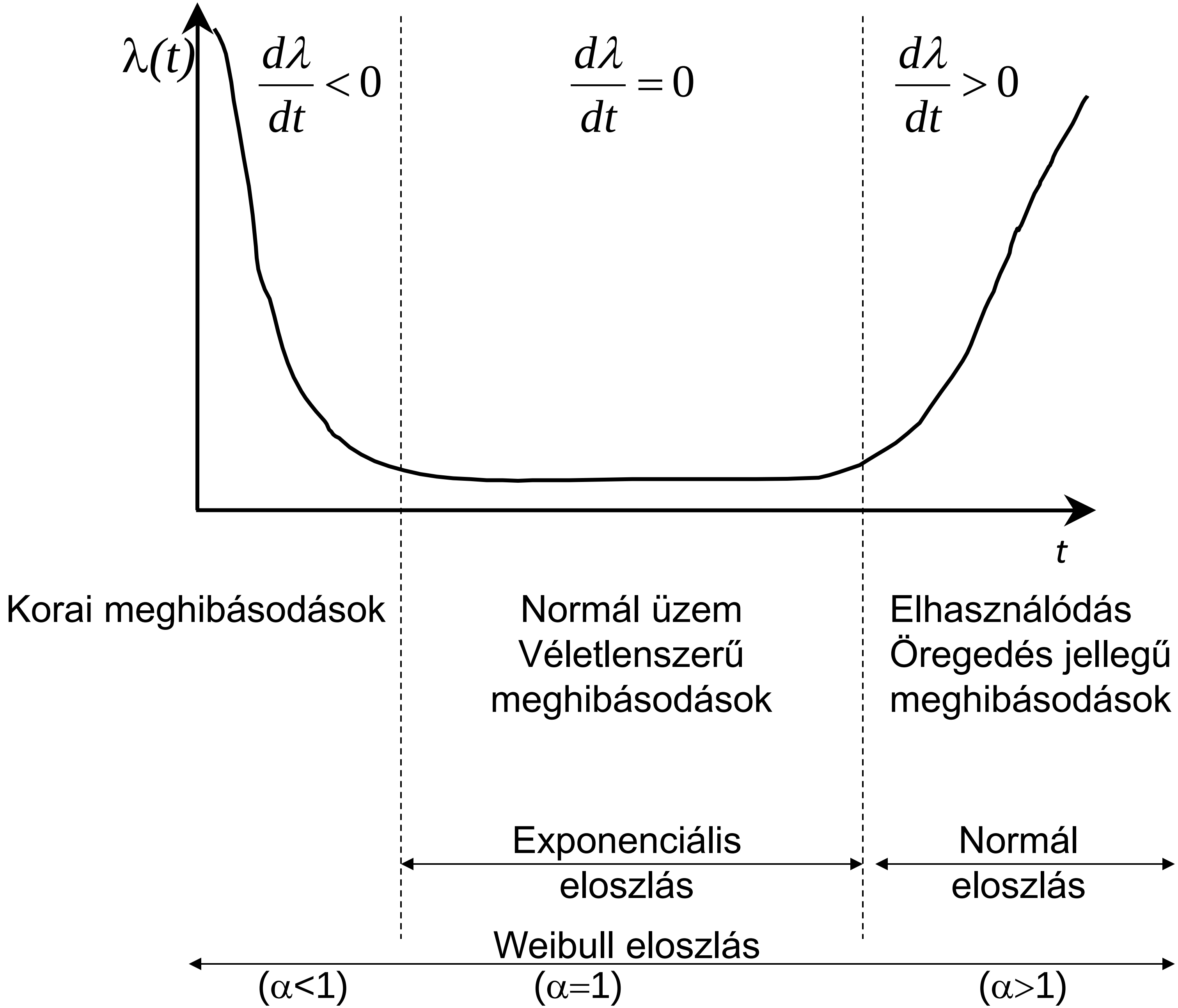

A meghibásodás valószínűsége a véletlen változók növekvő értékével monoton módon, az „*e*” függvénynek megfelelően tart az „1” határértékhez.

A túlélési valószínűség függvény az „*e*” függvénynek megfelelően csökken, és tart a „0” határértékhez.

Az üzemidő során időegységenként azonos számú egység hibásodik meg, vagyis a meghibásodási gyakoriság a használati időtől független.

A meghibásodás-mentes működés valószínűsége egy $(t, t+\Delta t)$ időintervallumban független a korábban eltelt időtől, és csak a Δt időintervallum nagyságától függ, azaz

a jövőbeni meghibásodási viselkedés teljes mértékben független a rendszer előéletétől.

Az exponenciális eloszlás a fürdőkádgörbe középső, vízszintes szakaszára alkalmazható.

λ = állandó!

Ha több, egymástól független meghibásodási mechanizmussal kell számolni, akkor ezek szuperpozíciója szintén exponenciális eloszlást eredményez.

$$R(t) = e^{-\int_0^t \lambda(t)dt} = e^{-\lambda t}$$

$$F(t) = 1 - e^{-\lambda t}$$

$$T = \int_0^\infty e^{-\lambda t} dt = \left[-\frac{1}{\lambda} e^{-\lambda t} \right]_0^\infty = -\frac{1}{\lambda}\left(e^{-\infty} - e^{-0}\right) = -\frac{1}{\lambda}(0-1) = \frac{1}{\lambda}$$

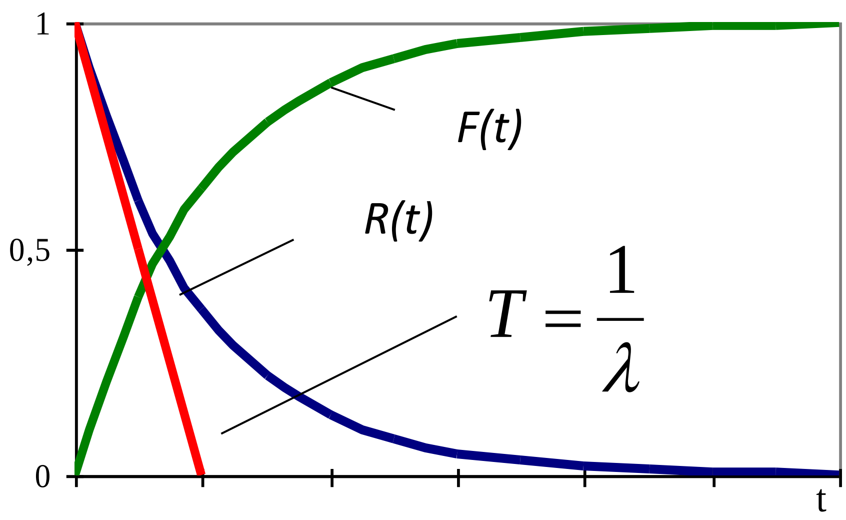

$$\lambda = \text{konstans}$$

Az időfüggő meghibásodások hatványfüggvénnyel való megközelítésére szolgál. Így a megbízhatósági vizsgálatokban univerzálisan használható, mert vele a “fürdőkád-görbe” korai és elhasználódással kapcsolatos szakaszai, illetve az ezekkel kapcsolatos meghibásodások is jól közelíthetők és számszerűsíthetők.

Az eloszlás paraméterei:

- α - **alakparaméter** vagy Weibull kitevő, amely a Weibull eloszlás görbéjének alakját határozza meg:
  - $\alpha<1$: a korai meghibásodások szakasza, a meghibásodási ráta értéke az idő függvényében monoton csökken;
  - $\alpha=1$: a véletlen meghibásodások, a használati idő szakasza, a meghibásodási ráta értéke az idő függvényében állandó;
  - $\alpha>1$: az elhasználódással összefüggő meghibásodások szakasza, a meghibásodási ráta értéke az idő függvényében monoton nő;
- β - az ún. **karakterisztikus élettartam**;
- γ - a **helyzetparaméter**, amely a meghibásodások megkezdődésének időpontját határozza meg:
  - $\gamma>0$: olyan üzemállapot, amelyben a meghibásodások csak egy t= γ idő után kezdődnek meg (pl. korrózió, dugaszcsatlakozók felületén bevonat képződése),
  - $\gamma=0$: olyan üzemállapot, amelyben a meghibásodások már az igénybevétel kezdetén fellépnek.

Weibull szerint a túlélési valószínűség definíciója:

$$R(t) = e^{-\left(\frac{t-\gamma}{\beta}\right)^{\alpha}}, \; ha \;\; t > \gamma$$

A Weibull függvény tartalmazza az *"e"* eloszlást is:

$$R(t) = e^{-\left(\frac{t}{\beta}\right)} = e^{-\left(\frac{t}{m}\right)} = e^{-\left(\frac{t}{T}\right)} = e^{-\lambda t}, \; ha \;\; \alpha = 1 \; és \, \gamma = 0$$

A meghibásodás valószínűsége:

$$F(t) = 1 - e^{-\left(\frac{t-\gamma}{\beta}\right)^{\alpha}}, \; ha \;\; t > \gamma$$

MEGBÍZHATÓSÁGI PARAMÉTEREK KÜLÖNBÖZŐ ELOSZLÁSI FÜGGVÉNYEKNÉL

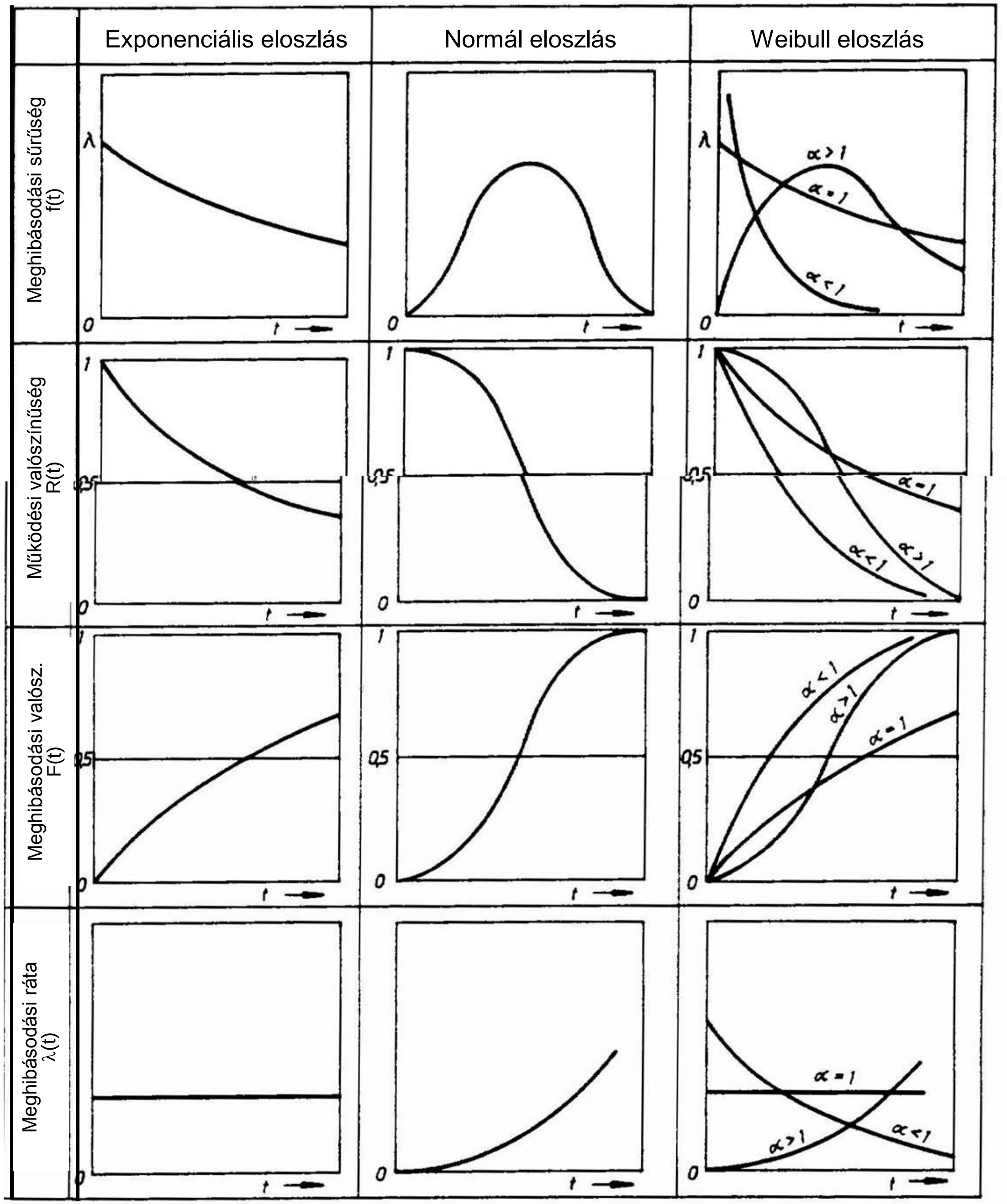

A meghibásodási gyakoriságot befolyásoló tényezők

A **mechanikai** környezet hatása: $\lambda' = K_e \lambda$

Környezeti körülmények	K_e
Telepített üzem szárazföldön	1,0
Hajók	1,2
vonatok	2,4
Dugattyús motoros repülőgépek	5,0
Reaktív hajtóműves repülőgépek	6,0
Rakéták a rakétatöltet égése közben	100
Űrjárművek a rakétatöltet égése közben	100

10°C szabály (kondenzátorok gyorsított vizsgálata alapján):
ha a hőmérséklet a megengedett határhőmérséklethez képest 10°C-kal emelkedik vagy csökken, az élettartam a felére csökken, illetve a kétszeresére növekedik.

RENDSZEREK MEGBÍZHATÓSÁGA

RENDSZERTULAJDONSÁGOK

Egy rendszer megbízhatósága függ:

- elemeinek megbízhatóságától és
- az elemek egymással való kapcsolatától.

A megbízhatóságot befolyásoló rendszerjellemzők:

- a rendszer struktúrája (nem tévesztendő össze a villamos kapcsolásokkal!!!)
  - soros rendszerek (strukturális redundancia nélküli rendszerek)
    egyetlen elem meghibásodása esetén a teljes rendszer meghibásodik;
  - párhuzamos rendszerek
    mindaddig működőképes, amíg legalább egy eleme működőképes;
  - egyéb redundáns struktúrájú rendszerek;
- a rendszer üzemmódja
  - folyamatos;
  - időszakos;
  - alkalmanként működő;
- a rendszer javíthatósága
  - nem javítható (a terméktől és/vagy annak alkalmazási körülményeitől függően)
    a javítás műszakilag lehetetlen, igen nehéz vagy nem gazdaságos;
  - javítható
    a javítás történhet a meghibásodott elem helyreállításával vagy cseréjével.

Egy rendszer fizikai struktúrája és megbízhatósági szempontból vett struktúrája lehet azonos, de eltérő is.

Például a soros és a párhuzamos rezgőkör villamosan eltérő struktúrája ellenére megbízhatósági szempontból azonos struktúrájú: mindkettő soros rendszer.

Az előbbiekből adódik az a követelmény, hogy a megbízhatósági elemzéseket mindig a rendszer **megbízhatósági helyettesítő képének** vagy más alkalmas modelljének, pl. a hibafának a megalkotásával kezdjük.

SOROS RENDSZEREK MEGBÍZHATÓSÁGA

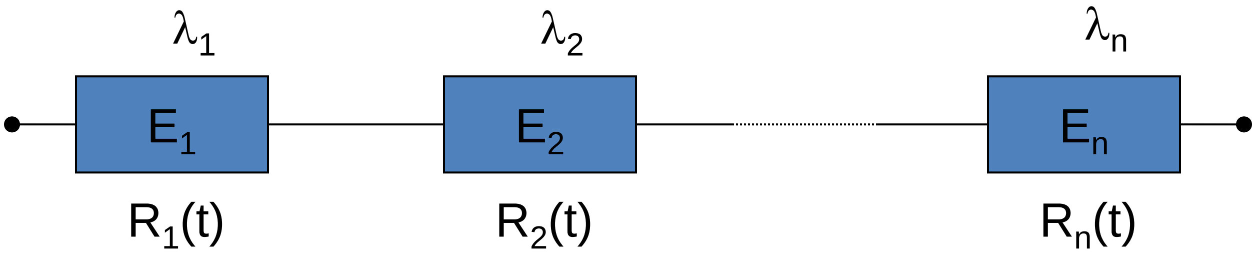

Soros rendszer definíciója:

- a rendszer véges számú elemből áll,
- egyetlen elem meghibásodása a teljes rendszer meghibásodásához vezet,
- csak teljes meghibásodásokat vesznek figyelembe, fokozatos meghibásodásokat nem,
- a meghibásodások egymástól függetlenek,
- az elemek meghibásodási gyakorisága időinvariáns (véletlen meghibásodások, az “e” eloszlás érvényes),
- a túlélés és a meghibásodás valószínűsége egymás komplementere,
- javítást nem terveznek,
- az anyag, konstrukció, gyártás szempontjából különböző elemeknek lehet azonos λ értékük.

SOROS RENDSZEREK MEGBÍZHATÓSÁGA

Soros rendszer működőképességének valószínűsége

(minden elem egyidejűleg működőképes):

$$R_s(t) = R_1(t) \cdot R_2(t) \cdot \ldots \cdot R_n(t) = \prod_{i=1}^{n} R_i(t) \qquad R_i(t) < 1$$

A soros rendszer eredő túlélési valószínűsége kisebb,
mint a legkisebb elemi túlélési valószínűség.

Soros rendszer meghibásodásának valószínűsége:

$$F_s(t) = 1 - \prod_{i=1}^{n} \left(1 - F_i(t)\right)$$

A rendszer meghibásodási rátájának számítása:

$$R_s(t) = e^{-\lambda_1 \cdot t} \cdot e^{-\lambda_2 \cdot t} \cdot \ldots \cdot e^{-\lambda_n \cdot t} = e^{-\sum_{i=1}^{n} \lambda_i \cdot t} = e^{-\lambda_s \cdot t}$$

$$\lambda_s = \lambda_1 + \lambda_2 + \ldots + \lambda_n = \sum_{i=1}^{n} \lambda_i$$

A rendszer várható élettartama: $T_s = \dfrac{1}{\lambda_s} = \dfrac{1}{\sum_{i=1}^{n} \lambda_i}$

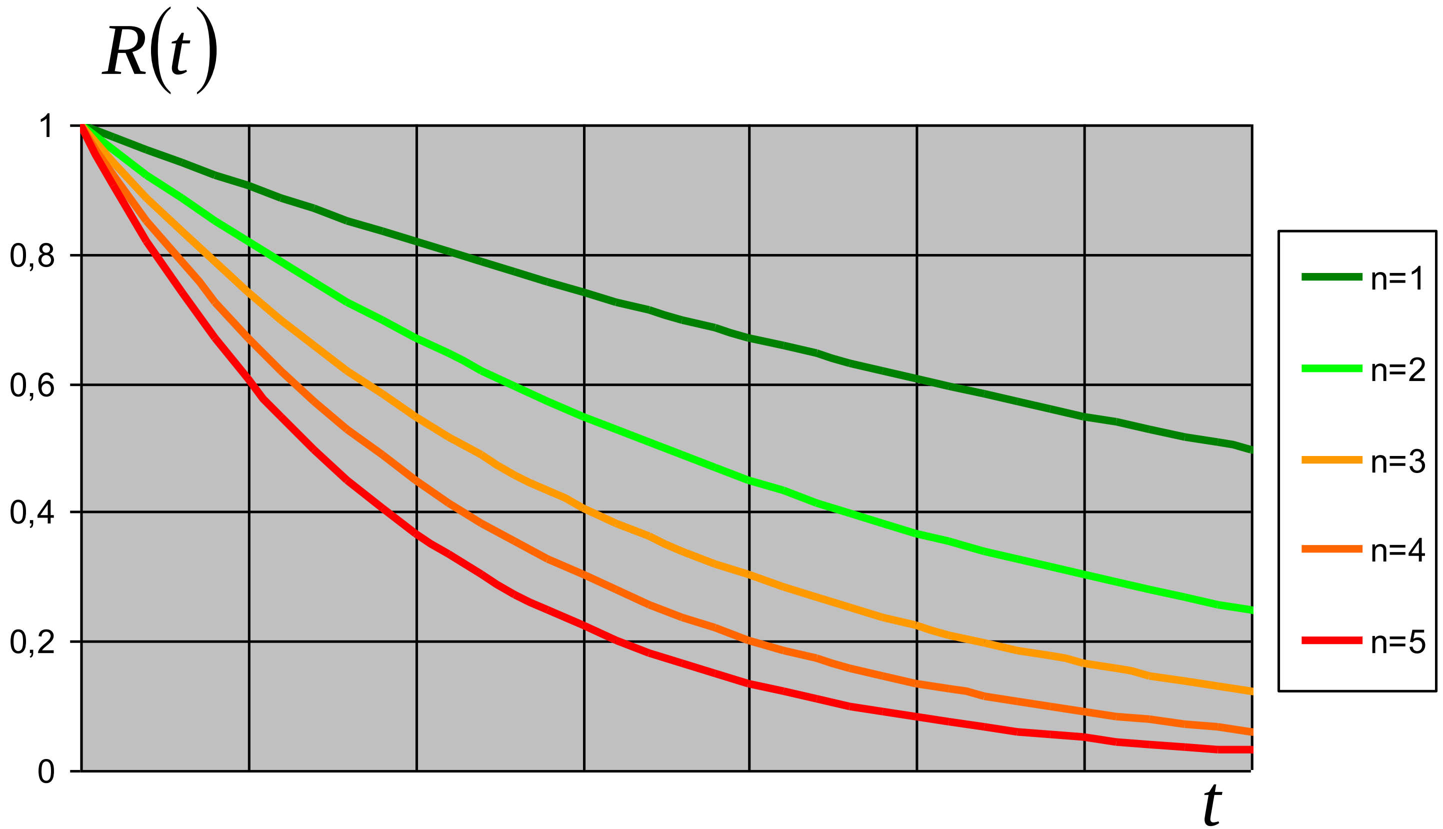

P

$$\forall i : R_i(t_1) = 0{,}9$$

$$n = 10: \qquad R_S(t_1) = R_i(t_1)^{10} = 0{,}9^{10} = 0{,}348678$$

$$n = 100: \qquad R_S(t_1) = R_i(t_1)^{100} = 0{,}9^{100} = 2{,}66 \cdot 10^{-5}$$

1. példa

$n=2 \quad R_1=0,1 \quad R_2=0,9$ $\qquad R_s=R_1R_2=0,1\ 0,9=0,09$

$n=2 \quad R_1=0,5 \quad R_2=0,5$ $\qquad R_s=R_1\ R_2=0,5\ 0,5=0,25$

2. példa

$n=2 \quad R_1=0,6 \quad R_2=0,8$ $\qquad R_s=R_1\ R_2=0,6\ 0,8=0,48$

$n=2 \quad R_1=0,7 \quad R_2=0,7$ $\qquad R_s=R_1\ R_2=0,7\ 0,7=0,49$

A MEGBÍZHATÓSÁG NÖVELÉSÉNEK MÓDSZEREI

- Egyszerű rendszerkialakítás, kevés alkatrész (v.ö. bonyolult rendszerek)
- Kis meghibásodási gyakoriságú alkatrészek (magas előállítási költség)
- Azonos meghibásodási gyakoriságok
- Redundáns felépítés (gyenge elemekből jó rendszer)
- Előöregítés
- Tűréselemzés (Worst-Case, Monte Carlo)
- Hibafa elemzés (Fault Tree Analysis)
- Rövid üzemidő / Kis működésszám
- Csökkentett terhelés (derating)
- Túlterhelés elleni védelem
- A kockázatok elkerülése
- Karbantartási stratégiák, megelőző karbantartás
- Automatikus hibadiagnózis

REDUNDANCIA

A redundancia fogalma és formái

Hardver redundancia

Alkalmazási példák

A REDUNDANCIA FOGALMA

A redundancia olyan, a rendszer funkcióinak teljesítéséhez minimálisan szükséges, ún. alapkiépítését meghaladó **többlet**, amelyre a megbízhatóság, azaz

- a működőképesség és/vagy
- a belső biztonság

kívánt értékének elérése érdekében van szükség.

A működőképesség növelése növeli a belső biztonságot is, azonban a belső biztonság növelése érdekében alkalmazott redundancia a működőképességet csökkenti.

A redundanciát önmagában vagy más megbízhatóság-növelő módszerekkel kombinálva alkalmazzák.

A redundancia fő formái:

- strukturális, ezen belül
  - hardver
  - szoftver,
- információs,
- funkcionális,
- idő,
- terhelési (vö. derating),
- energia és
- ezek kombinációi.

HARDVER REDUNDANCIA

A **működőképesség növelése** céljából alkalmazott **hardver** redundancia (tartalékolás) szintjei:

- alkatrész,
- fokozat,
- készülék,
- rendszer.

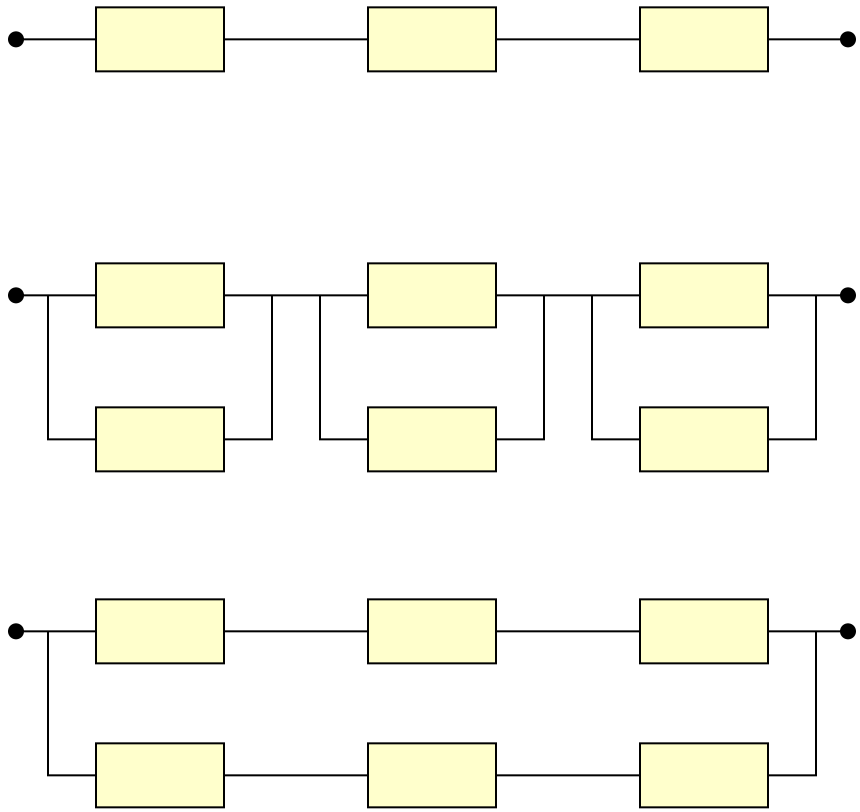

Redundáns felépítés esetén a redundancia fokától függő számú alkatrész, fokozat, készülék, rendszer meghibásodása esetén **a teljes rendszer működőképes marad**.

Hardver redundanciával a redundancia szintjétől, formájától és fokától függően viszonylag **kis megbízhatóságú elemekből nagy megbízhatóságú rendszerek** építhetők.

Fontos: a redundancia tényleges meglétét folyamatosan, vagy megfelelő gyakorisággal **ellenőrizni** kell!

A HARDVER REDUNDANCIA FAJTÁI

- Passzív redundancia / hideg tartalék
  - Kapcsolt („1 az n-ből”),
  - Csúszó tartalék („k az n-ből”)
- Aktív redundancia / meleg tartalék
  - Nem kapcsolt (párhuzamos, „1 az n-ből”)
  - Kapcsolt („1 az n-ből”)
  - Csúszó tartalék („k az n-ből”)
  - Többségi (szavazó logikával „k az n-ből”)

PASSZÍV HARDVER REDUNDANCIA

(Hideg tartalék, cold stand-by)

kapcsolt („1 az n-ből”),

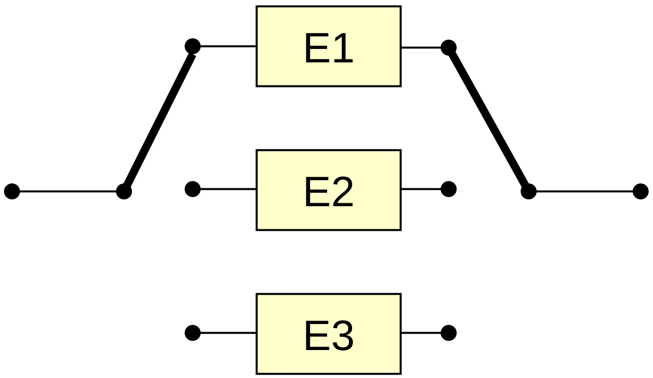

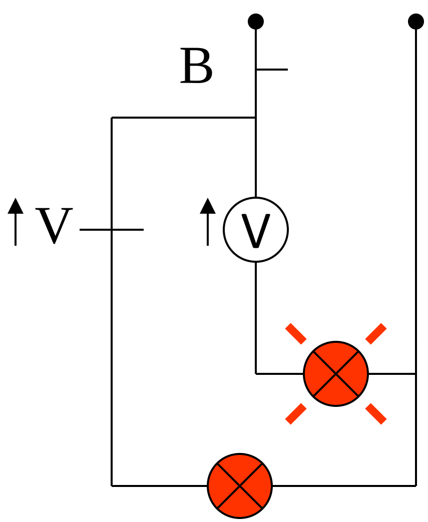

csúszó („k az n-ből”)

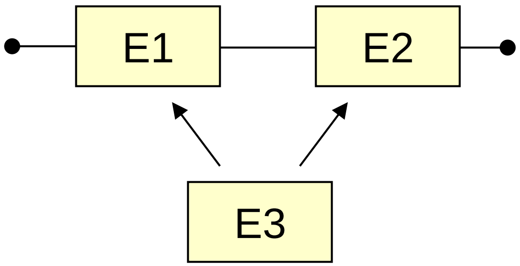

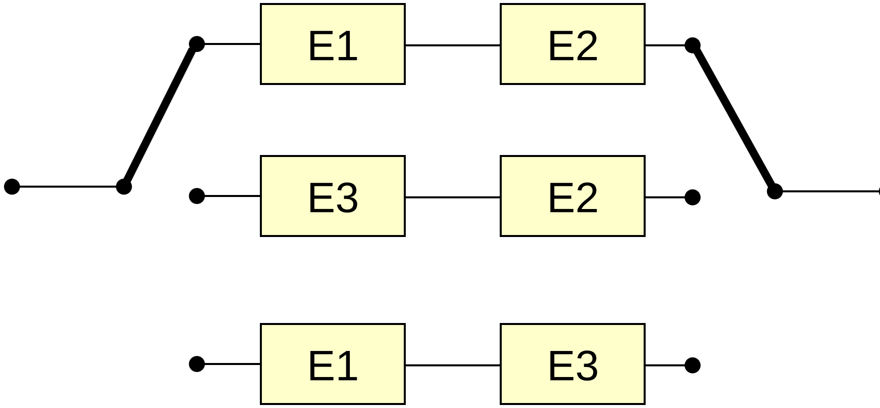

IDEÁLIS ÉS VALÓSÁGOS KAPCSOLÓ

Az **ideális** kapcsoló

- kapcsolási ideje $t_k=0$,
- élettartama $T=\infty$.

A **valóságos** kapcsoló

- kapcsolási ideje ($t_k>0$) csak akkora lehet, amekkorát a folyamat megenged;
- élettartama ($T<\infty$) jóval nagyobb kell, hogy legyen, mint az általa kapcsolt tartalék egységeké, hogy a rendszer élettartamát a kapcsoló érdemben ne csökkentse.

A redundancia hasznosítása szempontjából a **kapcsolási idő** nemcsak a kapcsoló fizikai működésének időtartamától, hanem a tartalékelemek használatra alkalmassá tételének időigényétől is függ.

Az **átkapcsolás** történhet:

- kézzel,
- automatikusan.

Passzív redundancia esetén a tartalékelemek (alkatrészek, fokozatok, készülékek, rendszerek) csak az alapelemek meghibásodása esetén veszik át a terhelést, addig nincsenek bekapcsolva. E megoldás

- **előnye**, hogy a tartalékelemek, igénybevétele, ill. használati ideje csak a tartalék funkció tényleges ellátásával kezdődik meg (lényegesen hosszabb élettartam);
- **hátránya**, hogy alkalmazásához kapcsolási folyamatra van szükség, és ez az átkapcsolás az eddig nem használt tartalékelem használatra alkalmassá tétele miatt viszonylag időigényes.

A passzív redundancia **fizikailag** megvalósítható:

- beépített formában,
- cserélhető tartalékelem formájában.

AKTÍV HARDVER REDUNDANCIA

(Meleg tartalék, hot stand-by)

• nem kapcsolt (párhuzamos, „1 az n-ből”)

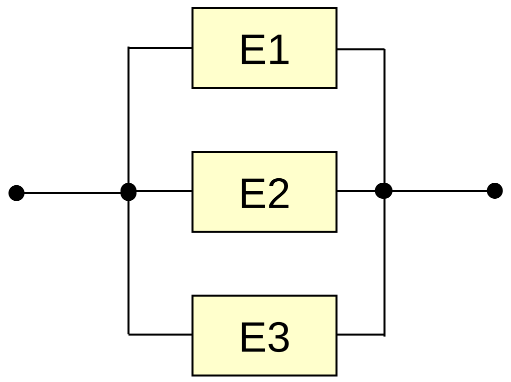

• kapcsolt („1 az n-ből”)

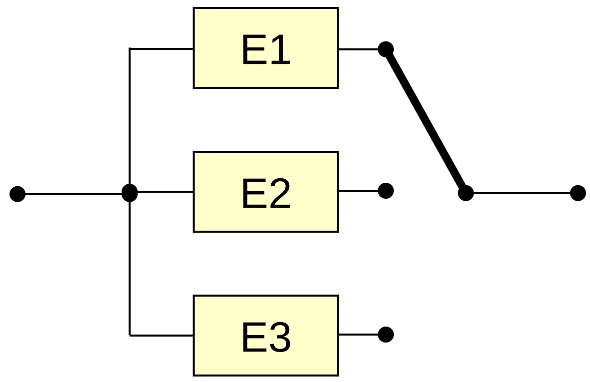

• csúszó („k az n-ből”)

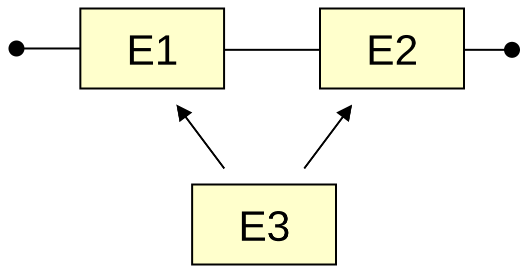

• többségi (szavazó logikával „k az n-ből”)

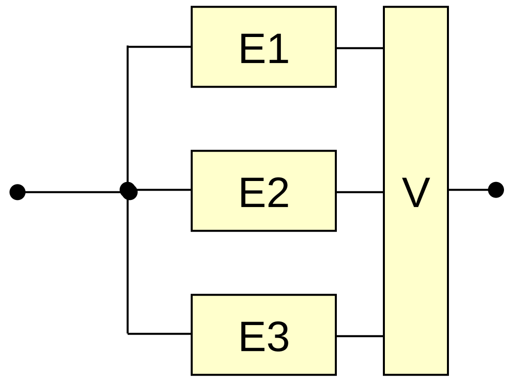

AKTÍV REDUNDANCIA

Aktív redundancia esetén a tartalékelemek az alapelemekkel együtt dolgoznak. E megoldás

- **előnye**, hogy a tartalékelemek a használatra azonnal alkalmasak, és a kialakítástól függően átkapcsolásra vagy nincs szükség, vagy ha igen, az átkapcsolási idő igen rövid lehet;
- **hátránya**, hogy a tartalékelemek az alapelemekkel együtt igénybe vannak véve, így nem érhető el akkora élettartam növekedés, mint a passzív redundanciával.

MARKOV-FÉLE MEGBÍZHATÓSÁGI MODELL

Markov-modellek

- Állapotok
  - Több lehetséges állapot
- Állapotátmenetek
  - Véletlen események / sztochasztikus
  - Jellemzés: állapotátmeneti gyakoriságokkal, rátákkal [1/h]
    - Konstans ráták: homogén Markov-lánc
    - Időfüggő ráták: fél-Markov-lánc
- Reprezentáció
  - Állapotgráf
  - Matematikai modell
    - Differenciál-egyenlet-rendszer

Markov-modellek

- Alkalmazás a megbízhatóság-elméletben
  - Több meghibásodási állapotú rendszerek modellezése
    - Pl. fail-safe rendszer, redundáns rendszer
  - Több irányú állapotátmenet
    - Pl. javítható rendszer
- Modellezés
  - A rendszer állapotainak meghatározása
    - A rendszer tulajdonságainak, architektúrájának ismeretében → mérnöki feladat, eléggé intuitív
  - Állapotok fajtái
    - Zárt állapothalmaz, tranziens állapotok, abszorbens állapotok
  - Állapotátmeneti gyakoriságok meghatározása
    - Rendszer/alkatrész-jellemzők, rendszerarchitektúra alapján

Megjegyzések a rendszerállapotokhoz

Egy nem javítható rendszer állapotai:
- tranziens (működőképes) állapotok,
- abszorbens (működésképtelen) állapot.

Egy többféle meghibásodási móddal rendelkező rendszernek lehet több abszorbens állapota is (pl. akadályozó és veszélyeztető).

Egy javítható rendszer állapotai periodikusan elérhetők, zárt állapothalmazt képeznek.

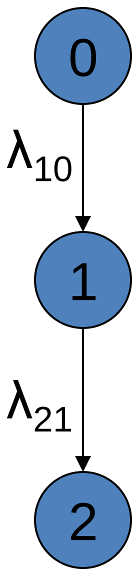

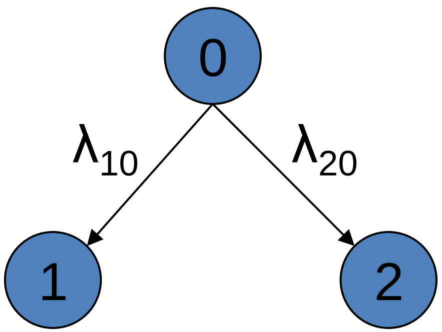

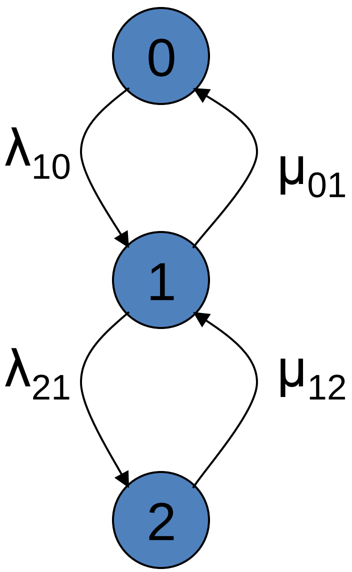

Az állapotegyenletek felírása

Az állapotmodellek matematikailag állapotegyenletekkel írhatók le.

Az állapotegyenletek felírásának lépései:

- differenciaegyenletek felírása,
- átmenet differenciálegyenletekbe,
- mátrixos írásmód alkalmazása.

Három állapotú, nem javítható rendszer

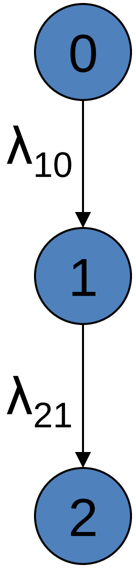

$$P_0(t+\Delta t) = P_0(t) - P_0(t)\,p_{10}(\Delta t) \qquad p_{10}(\Delta t) = \lambda_{10}\Delta t$$

$$P_0(t+\Delta t) = P_0(t) - P_0(t)\lambda_{10}\Delta t$$

$$P_1(t+\Delta t) = P_1(t) + P_0(t)\lambda_{10}\Delta t \quad - P_1(t)\lambda_{21}\Delta t$$

$$P_2(t+\Delta t) = P_2(t) \quad + P_1(t)\lambda_{21}\Delta t$$

$$\frac{P_0(t+\Delta t) - P_0(t)}{(\Delta t)} = -\lambda_{10}P_0(t)$$

$$\lim_{\Delta t \to 0} = \frac{dP_0(t)}{dt} = P_0^{'}(t)$$

$$P_0^{'}(t) = -\lambda_{10}P_0(t)$$

$$P_1^{'}(t) = +\lambda_{10}P_0(t) - \lambda_{21}P_1(t)$$

$$P_2^{'}(t) = \quad + \lambda_{21}P_1(t)$$

$$\boxed{\underline{P}^{'}(t) = \underline{\underline{A}} \cdot \underline{P}(t)}$$

$$\begin{bmatrix} P_0^{'}(t) \\ P_1^{'}(t) \\ P_2^{'}(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -\lambda_{10} & 0 & 0 \\ +\lambda_{10} & -\lambda_{21} & 0 \\ 0 & +\lambda_{21} & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} P_0(t) \\ P_1(t) \\ P_2(t) \end{bmatrix}$$

Gyakorlati megjegyzések az állapotegyenletek felírásához

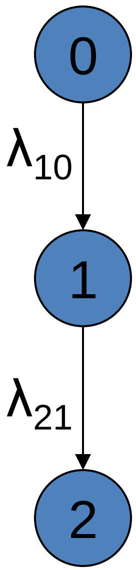

$$\boxed{\underline{P}'(t) = \underline{\underline{A}} \cdot \underline{P}(t)}$$

$$\begin{bmatrix} P_0'(t) \\ P_1'(t) \\ P_2'(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -\lambda_{10} & 0 & 0 \\ +\lambda_{10} & -\lambda_{21} & 0 \\ 0 & +\lambda_{21} & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} P_0(t) \\ P_1(t) \\ P_2(t) \end{bmatrix}$$

A mátrixos forma közvetlenül az állapotdiagramból levezethető.

Az átmeneti mátrix minden oszlopösszege 0.

A főátlóban szereplő negatív értékek az adott oszlop többi elemének összegével egyenlők.

Mátrixos alak közvetlen felírása

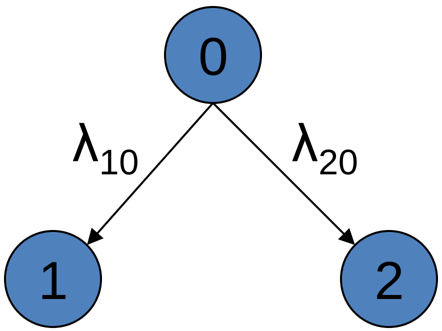

$$\begin{bmatrix} P_0'(t) \\ P_1'(t) \\ P_2'(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -\lambda_{10}-\lambda_{20} & 0 & 0 \\ +\lambda_{10} & 0 & 0 \\ +\lambda_{20} & 0 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} P_0(t) \\ P_1(t) \\ P_2(t) \end{bmatrix}$$

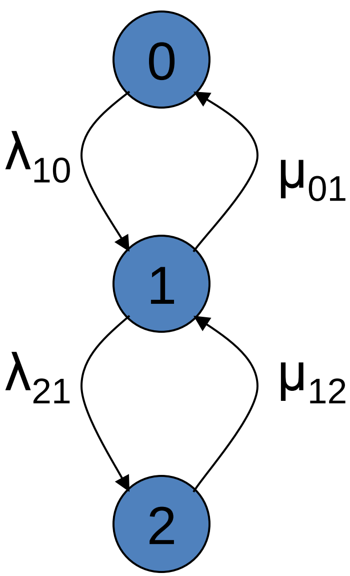

$$\begin{bmatrix} P_0'(t) \\ P_1'(t) \\ P_2'(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -\lambda_{10} & +\mu_{01} & 0 \\ +\lambda_{10} & -\lambda_{21}-\mu_{01} & +\mu_{12} \\ 0 & +\lambda_{21} & -\mu_{12} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} P_0(t) \\ P_1(t) \\ P_2(t) \end{bmatrix}$$

REDUNDÁNS RENDSZEREK MEGBÍZHATÓSÁGÁNAK SZÁMÍTÁSA

Passzív redundancia

Párhuzamos rendszerek

Összehasonlítás

PASSZÍV REDUNDANCIA SZÁMÍTÁSA

PASSZÍV REDUNDANCIA IDEÁLIS KAPCSOLÓVAL

Feltételezések a további vizsgálatokhoz:

- a tartalékelemek kikapcsolt állapota semmilyen értelemben nincs hatással megbízhatóságukra,
- az elemek megbízhatósági jellemzői azonosak,
- az elemek élettartama exponenciális eloszlású,
- a kapcsoló ideális.

$$T_s = \sum_{i=1}^{n} T_i = nT = n\frac{1}{\lambda}, \qquad ha\ \lambda_1 = \lambda_2 = \ldots = \lambda_n = \lambda$$

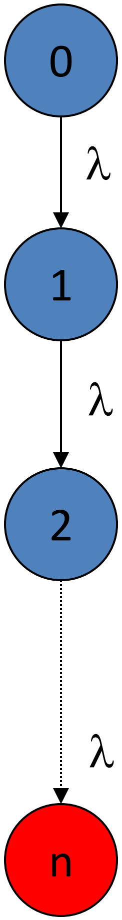

Annak a valószínűsége, hogy a rendszer az *i* jelű állapotban tartózkodik:

$$P_i(t) = \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t}; \qquad i = 0 \ldots n-1$$

A rendszer működőképes a *0, 1, …, n-1* állapotokban:

$$R_s(t) = \sum_{i=0}^{n-1} P_i(t) = \sum_{i=0}^{n-1} \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t}$$

A gyakorlatban legtöbbször n=2

$$R_s(t) = \sum_{i=0}^{1} P_i(t) = \sum_{i=0}^{1} \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t} = (1+\lambda t)e^{-\lambda t}$$

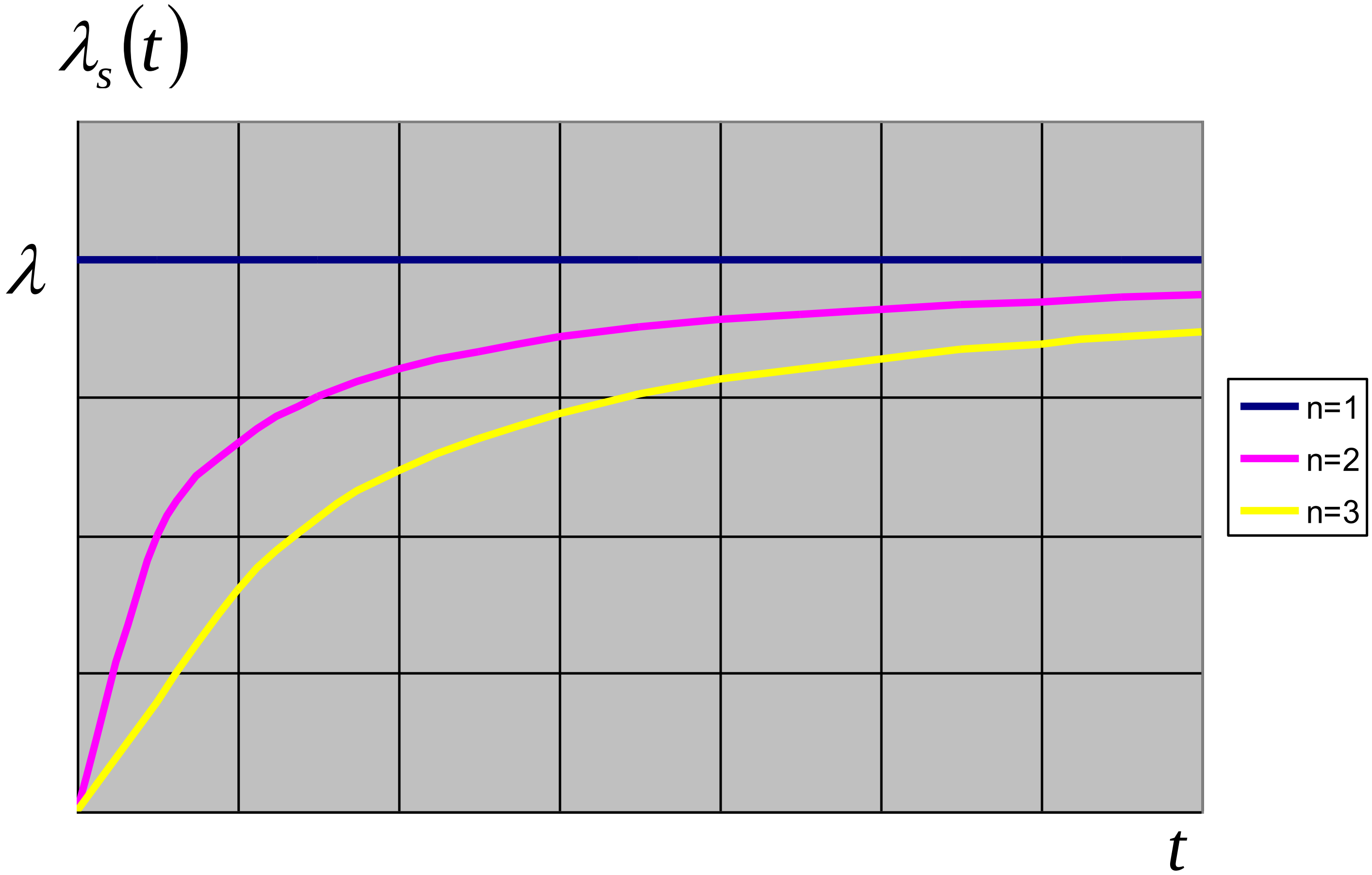

Eredő λ nem konstans, hanem időfüggő!

Legyen *r* a kapcsoló működőképességének valószínűsége.

Annak a valószínűsége, hogy a rendszer az *i* jelű állapotban tartózkodik:

$$P_i(t) = r^i \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t}; \qquad i = 0 \ldots n-1$$

A rendszer működőképes a *0, 1, …, n-1* állapotokban:

$$R_s(t) = \sum_{i=0}^{n-1} P_i(t) = \sum_{i=0}^{n-1} r^i \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t}$$

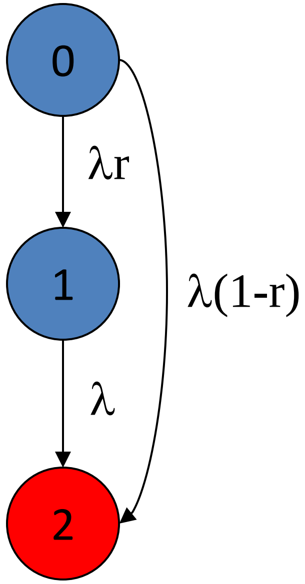

A gyakorlatban legtöbbször n=2

$$R_s(t) = \sum_{i=0}^{1} P_i(t) = \sum_{i=0}^{1} r^i \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t} = (1 + \lambda t r) e^{-\lambda t}$$

PÁRHUZAMOS RENDSZEREK (AKTÍV REDUNDACIA) SZÁMÍTÁSA

Feltételezések a további vizsgálatokhoz:

- az elemek megbízhatósági jellemzői azonosak,
- az elemek élettartama exponenciális eloszlású.

A rendszer csak akkor hibásodik meg, ha valamennyi párhuzamos elem meghibásodott:

$$F_s(t) = \prod_{i=1}^{n} F_i(t) = F(t)^n, \quad ha\ \lambda_1 = \lambda_2 = \ldots = \lambda_n = \lambda$$

$$R_s(t) = 1 - \left(1 - R(t)\right)^n$$

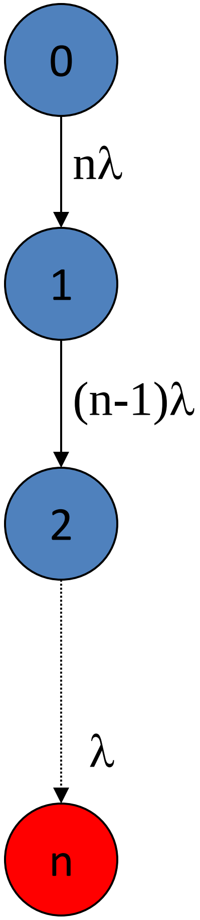

PÁRHUZAMOS REDUNDANCIA – RENDSZER-MŰKÖDŐKÉPESSÉG

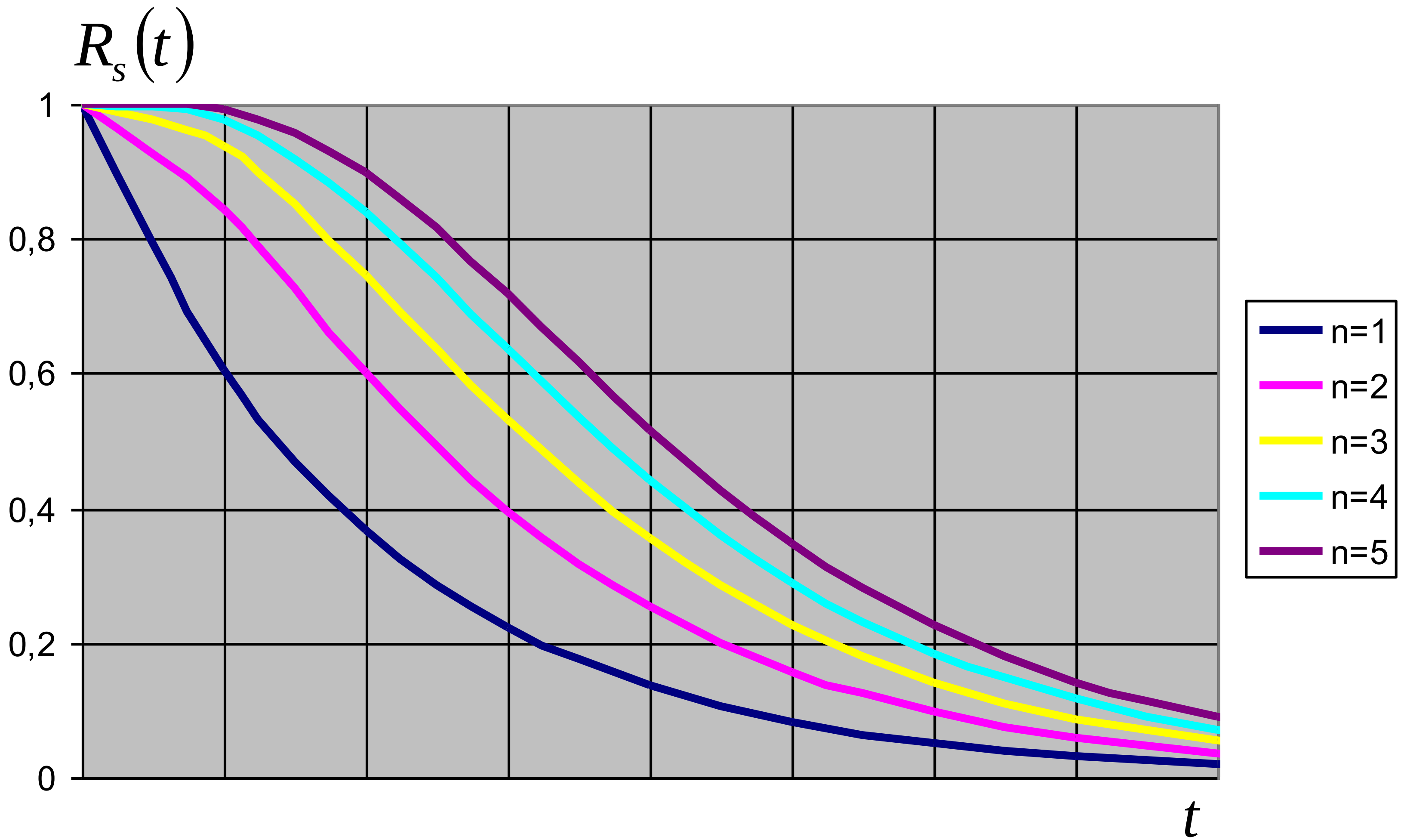

PÁRHUZAMOS REDUNDANCIA - RENDSZER-MEGHIBÁSODÁSI RÁTA

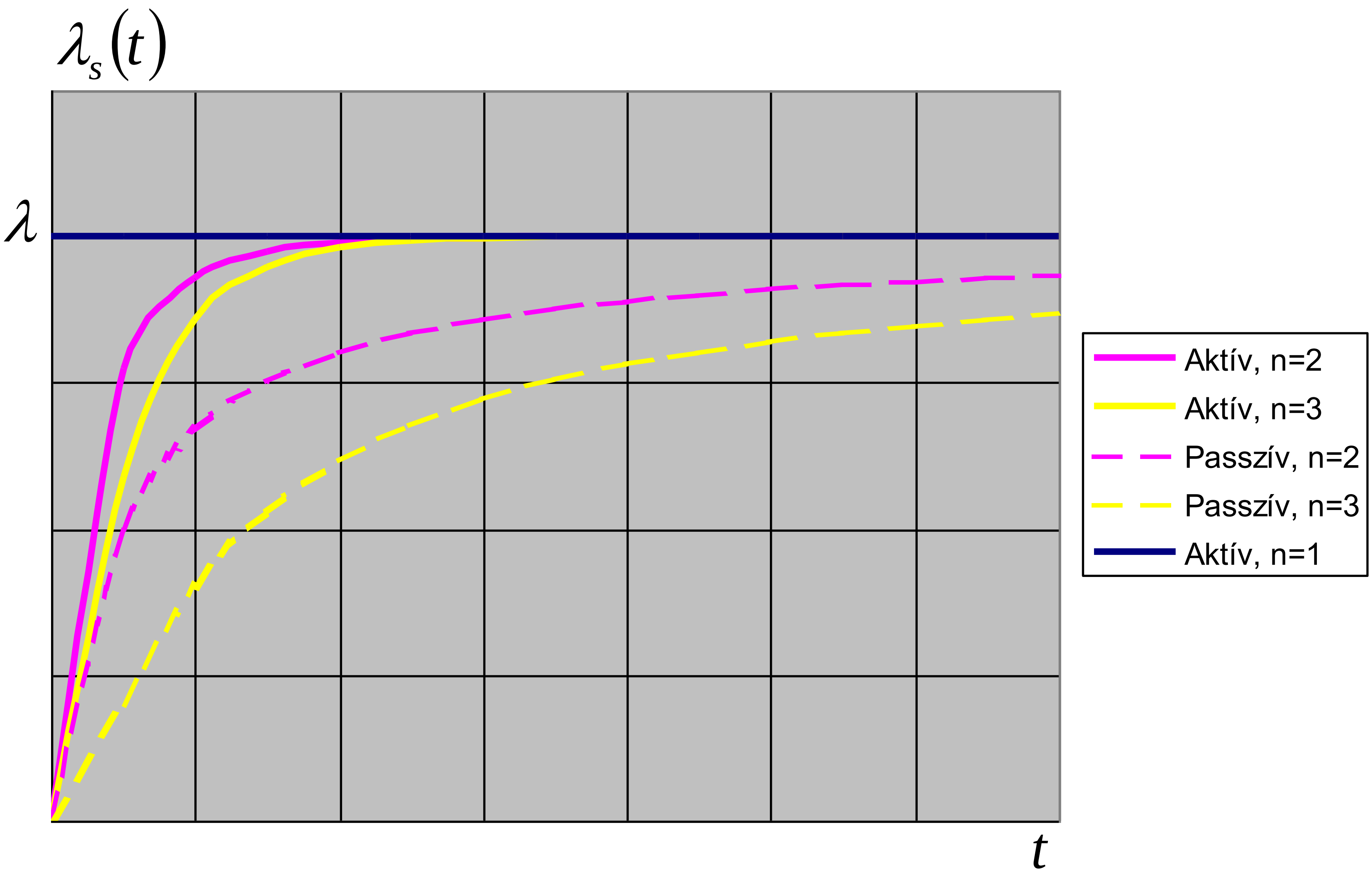

Eredő λ nem konstans, hanem időfüggő!

$$T_s = \int_0^{\infty} R_s(t)\,dt = \int_0^{\infty} \left[1-\left(1-e^{-\lambda t}\right)^n\right] dt = \frac{1}{\lambda}\sum_{i=1}^{n}\frac{1}{i}$$

Legyen n = 2

$$T_s(t) = \int_0^{\infty} \left[1-\left(1-e^{-\lambda t}\right)^2\right] dt = \int_0^{\infty} \left(2e^{-\lambda t} - e^{-2\lambda t}\right) dt$$

$$T_s(t) = \left[-\frac{2}{\lambda}e^{-\lambda t} + \frac{1}{2\lambda}e^{-2\lambda t}\right]_0^{\infty} = \frac{2}{\lambda} - \frac{1}{2\lambda} = \frac{1}{\lambda}\left(1+\frac{1}{2}\right)$$

AZ AKTÍV ÉS A PASSZÍV REDUNDANCIA ÖSSZEHASONLÍTÁSA

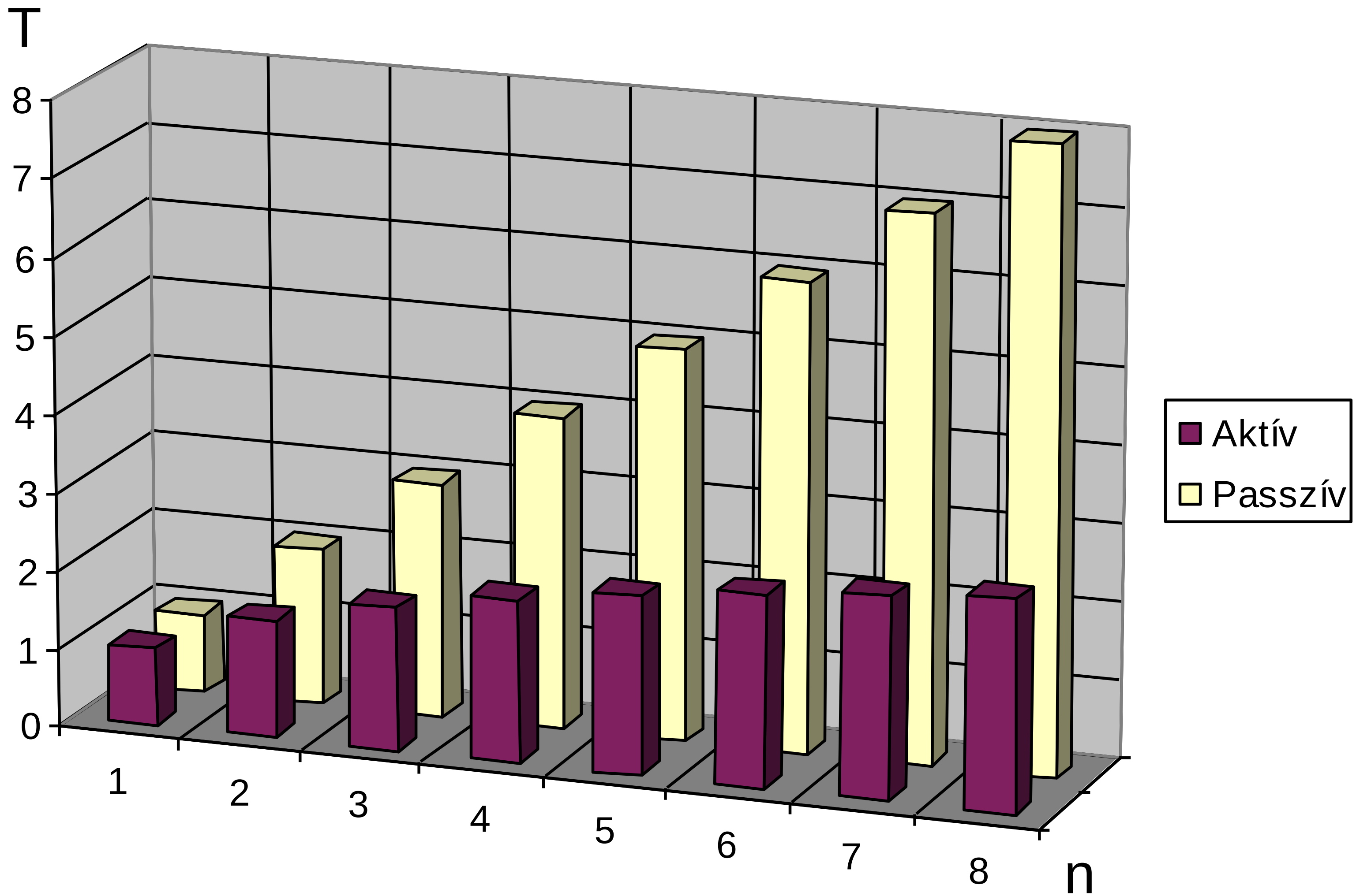
T
8
7
6
5
4
3
2
1
0
1
2
3
4
5
6
7
8
n
Aktív
Passzív

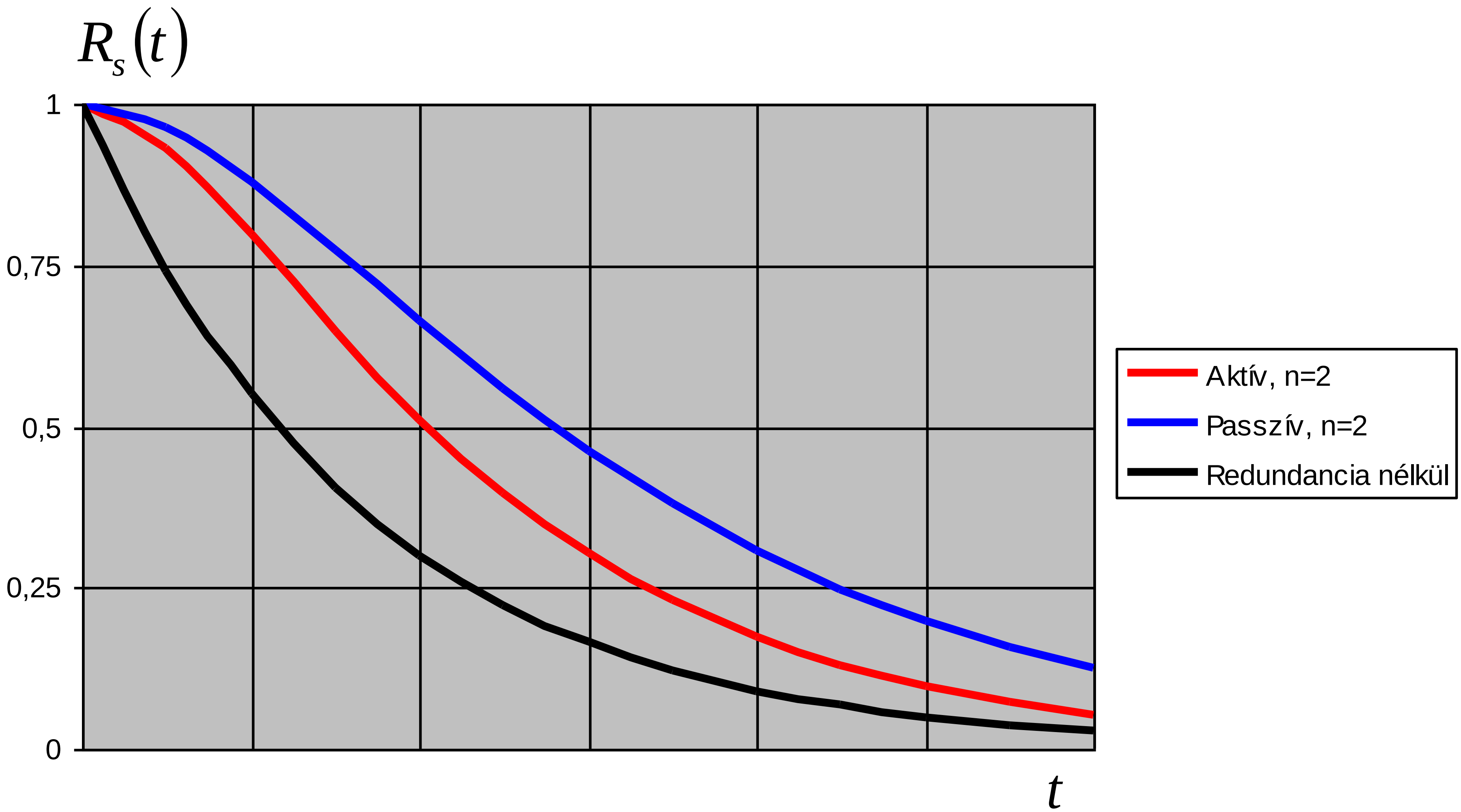
$R_s(t)$
1
0,75
0,5
0,25
0
t
Aktív, n=2
Passzív, n=2
Redundancia nélkül

RENDSZER MEGHIBÁSODÁSI RÁTA – AKTÍV ÉS PASSZÍV REDUNDANCIA

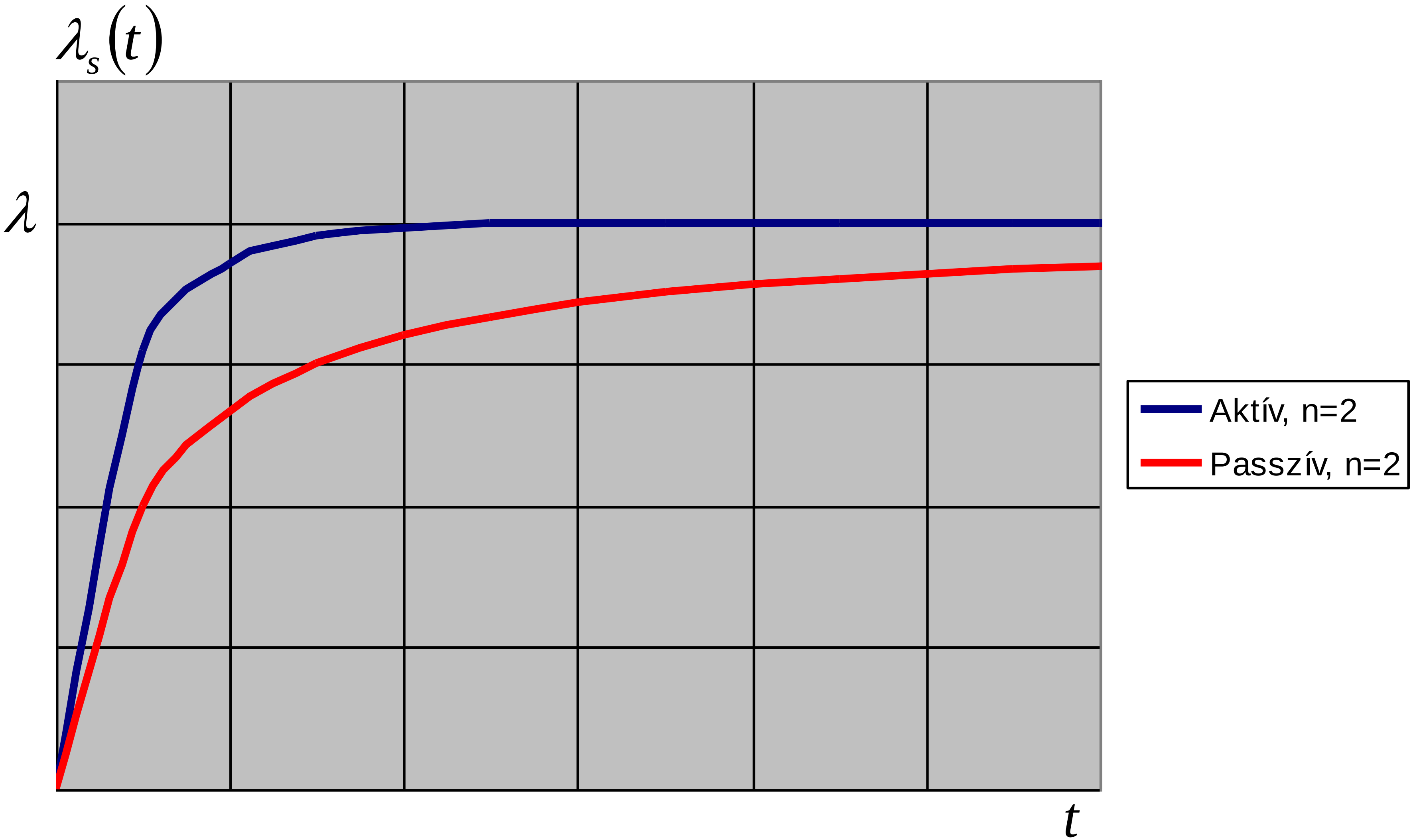

AKTÍV REDUNDANCIA – PASSZÍV REDUNDANCIA VALÓSÁGOS KAPCSOLÓ

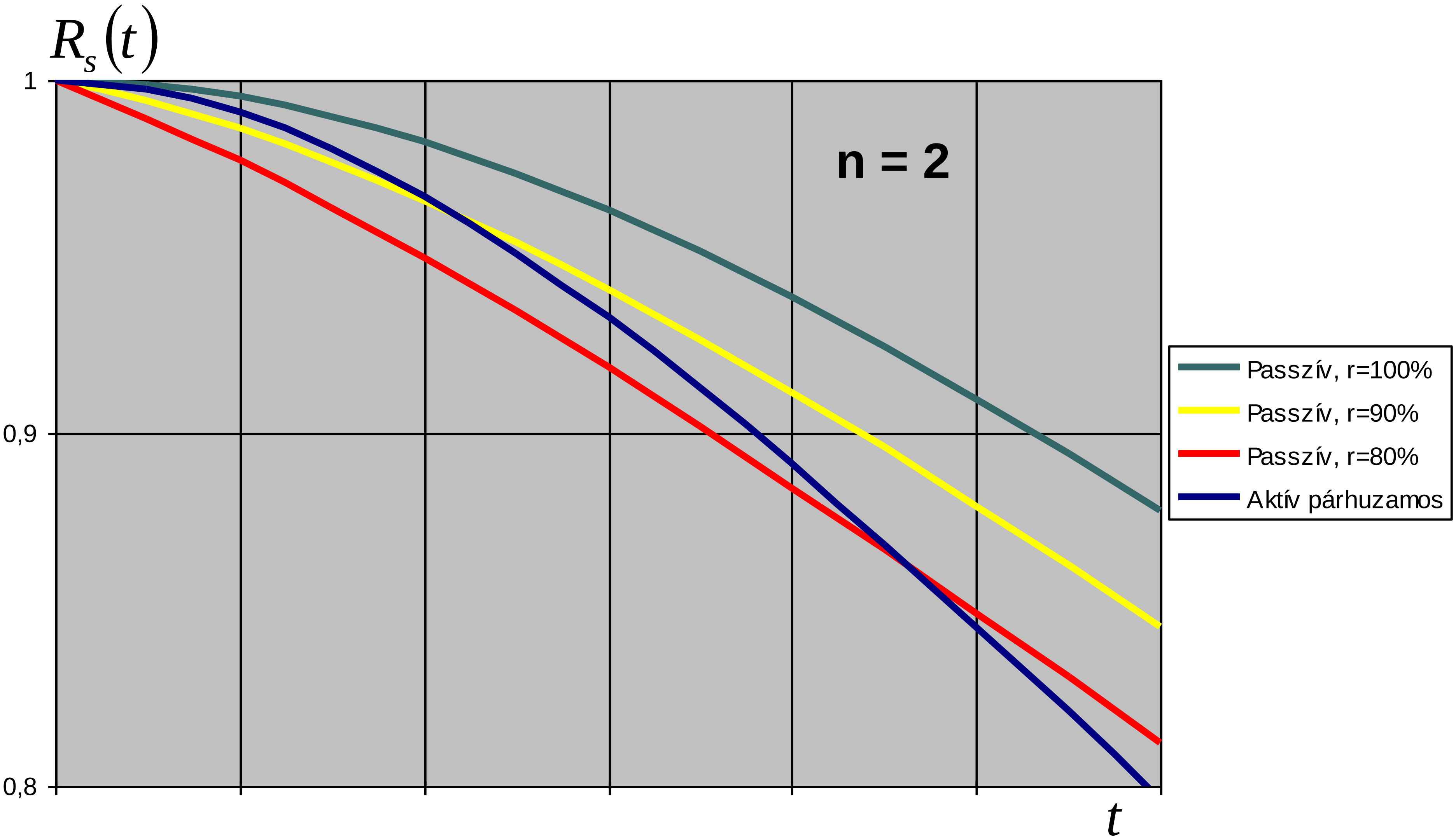

ALKALMAZÁSI PÉLDÁK

PÁRHUZAMOS REDUNDANCIA – SOROS FIZIKAI KAPCSOLÁS

$$\lambda \cong \lambda_{szakadás} + \lambda_{rövidzár}$$

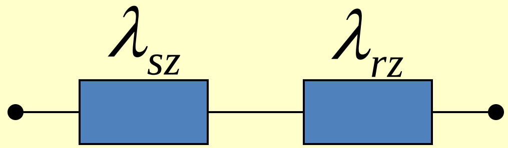

Egy hiba következtében ne legyen veszélyhelyzet!

$$\lambda_{KAPCS} \cong \lambda_{rövidzár}$$

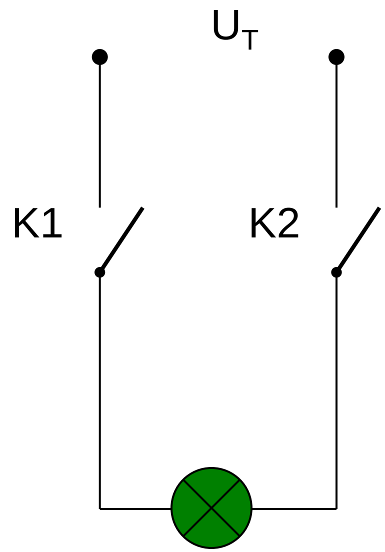

$$\lambda_D \cong \lambda_{rövidzár}$$

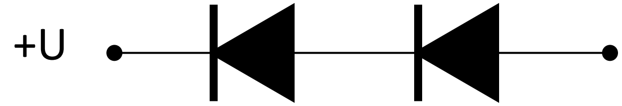

Működjön hiba esetén is!

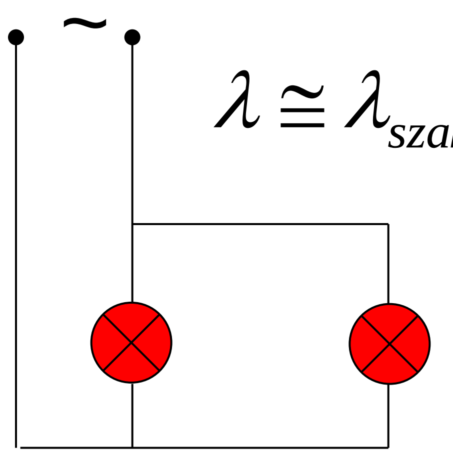

$$\lambda \cong \lambda_{szakadás}$$

$$\lambda_D \cong \lambda_{szakadás}$$

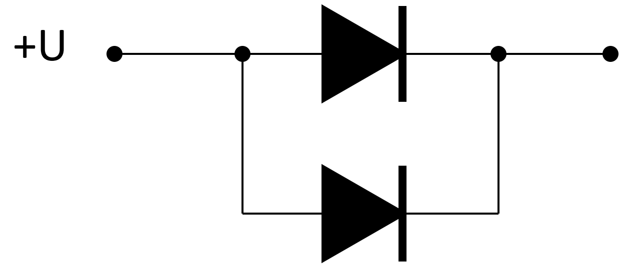

PÁRHUZAMOS REDUNDANCIA – VEGYES FIZIKAI KAPCSOLÁS

Helyesen működjön szakadás és rövidzár esetén is!

$$\lambda_{rövidzár} \cong \lambda_{szakadás}$$

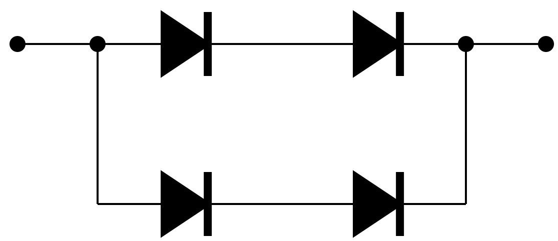

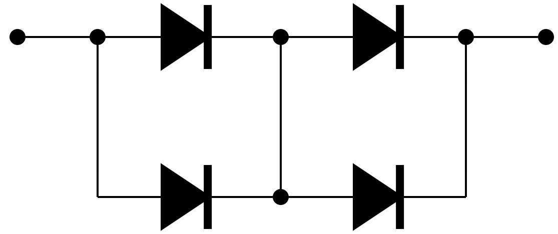

ÁRAMELLÁTÁSI RENDSZER PRIMER ÉS SZEKUNDER OLDALI TARTALÉKOLÁSSAL

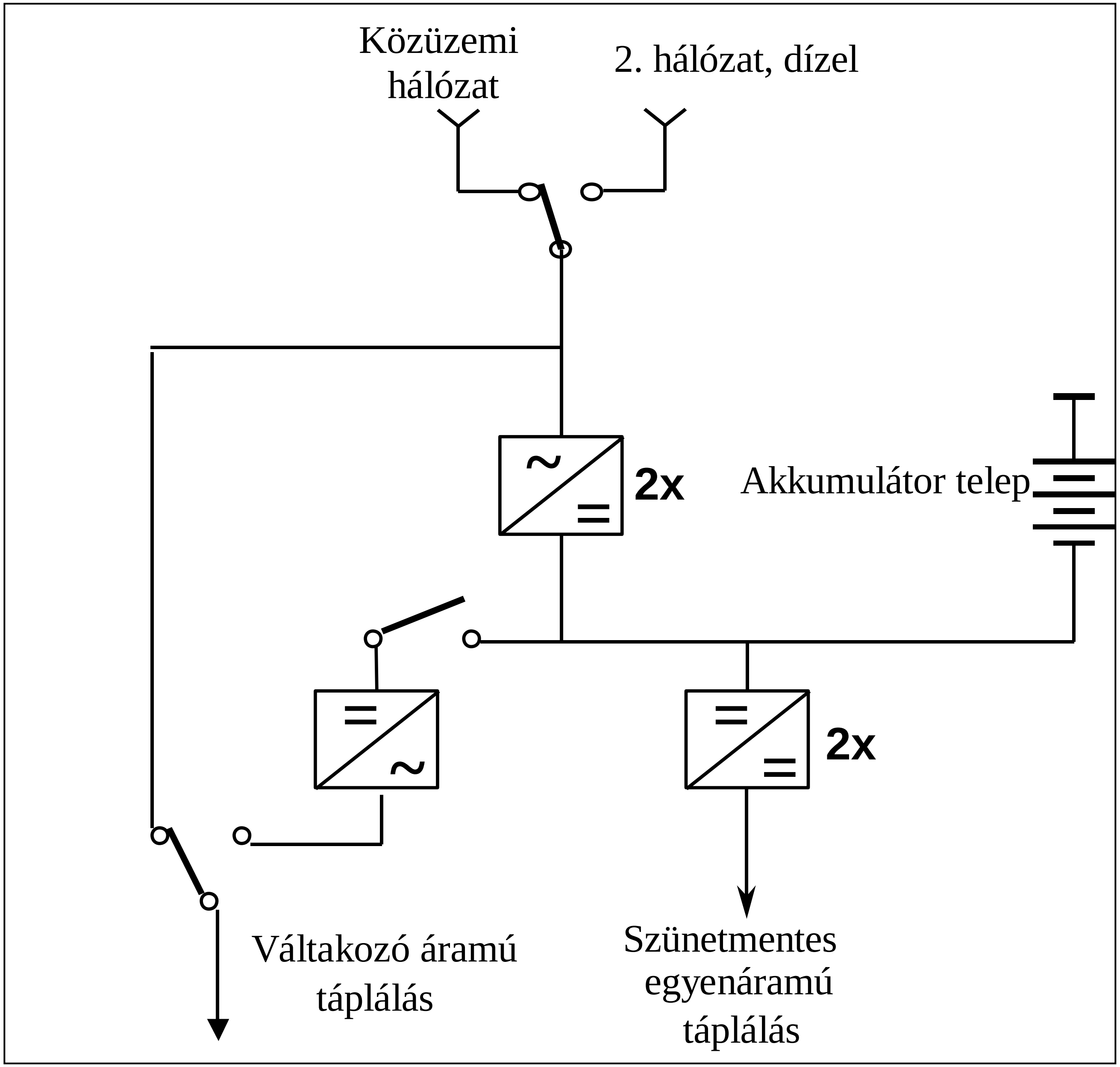

SZÜNETMENTES ÁRAMELLÁTÁSI RENDSZER

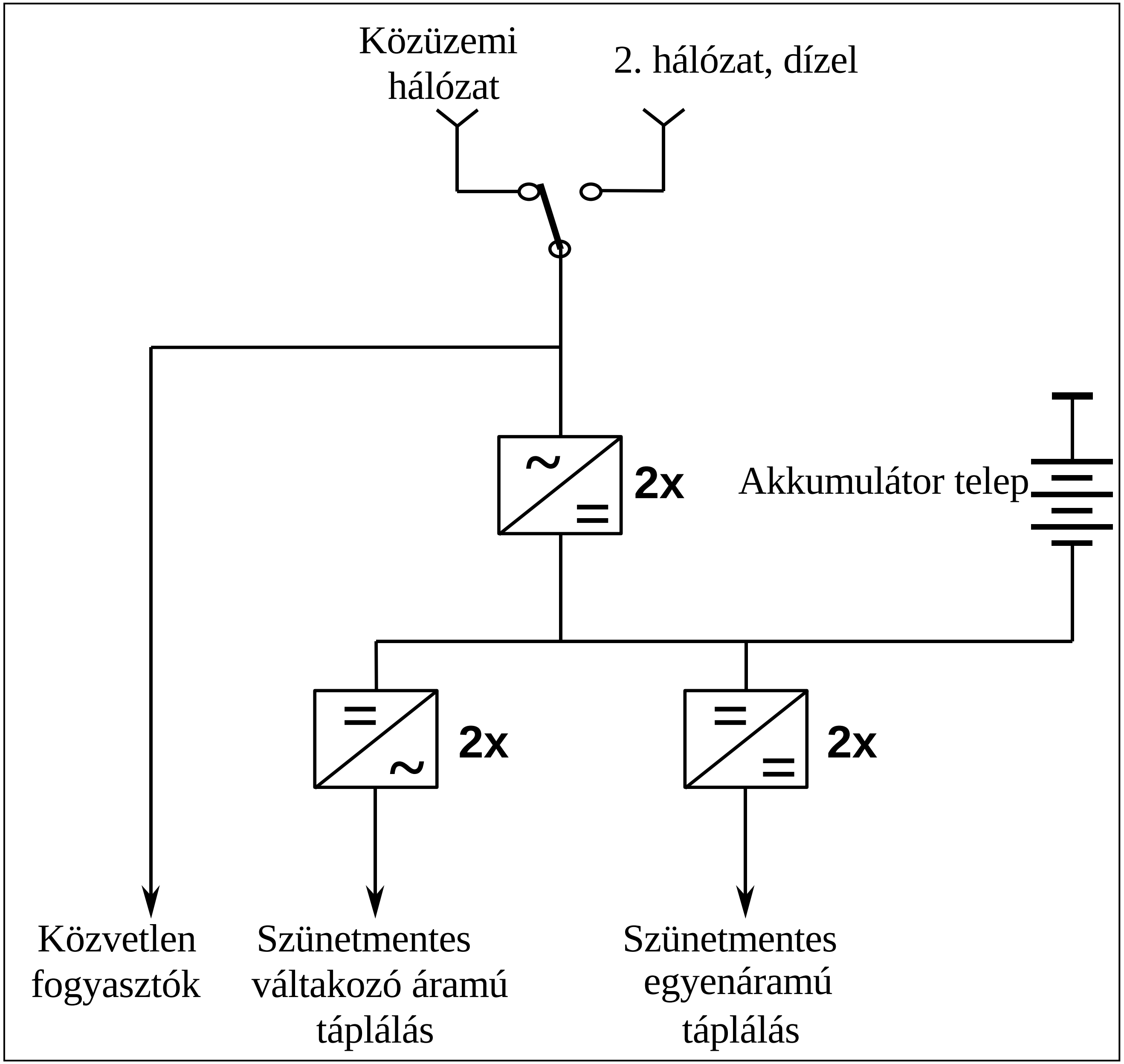

„k” az „n”-ből rendszerek

Definíció és alkalmazási területek

Egy „n” elemből álló rendszernek legalább „k” eleme működőképes kell legyen ahhoz, hogy a rendszer működőképes legyen.

A „k” számú elem egyidejű működése szükséges lehet

- **működőképességi** okokból, pl.:
  - egy autó közlekedéséhez négy üzemképes kerék szükséges,
  - egy autóbuszjáraton a menetrend betartásához a működőképes járművek meghatározott mennyisége szükséges;
- **biztonsági** okokból, annak érdekében, hogy valamely elem meghibásodása vagy nem megfelelő működése (pl. átmeneti zavar) esetén sem léphessen fel a rendszerben veszélyeztető állapot.

A rendszer **működőképességének**, illetve **biztonságának növelését** a minimálisan szükséges „k” számú helyett „n” számú elem alkalmazása biztosítja.

Aktív
„k” az „n”-ből rendszerek

Szavazó logikás (többségi vagy majoritásos) rendszerek

A helyes döntéshez az elemeknek legalább a fele működőképes kell, hogy legyen:

$$k \geq \frac{n+1}{2}$$

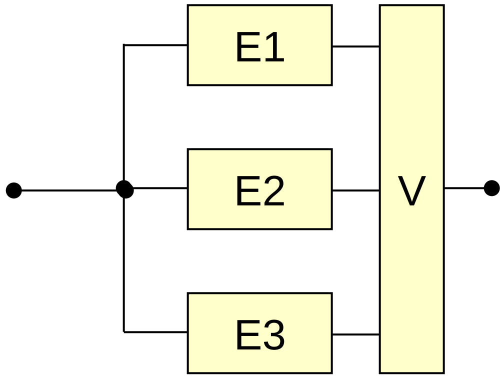

3-ból 2 rendszer

Aktív k az n-ből rendszerek

- Fontos:
  - Jó kompromisszum a tisztán soros és a tisztán párhuzamos rendszer között
    - A tisztán soros rendszer nagyon biztonságos, de nem nagyon működőképes
    - A tisztán párhuzamos rendszer nagyon működőképes, de nem nagyon biztonságos.
    - A k/n rendszerek a kettő között helyezkednek el: elég biztonságos és elég működőképes

A működőképesség és a biztonság növelése

a)

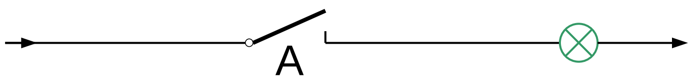

Egyszerű kapcsolás

b)

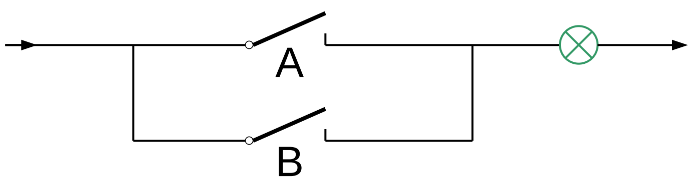

Növelt működőképesség
2-ből 1

c)

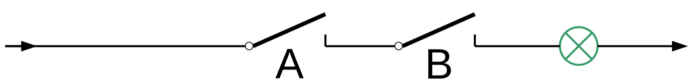

Növelt biztonság
2-ből 1

A közlekedési folyamat működőképessége és biztonsága

Zöld fény hiba		Vörös fény hiba	
Működő-képesség	Biztonság	Működő-képesség	Biztonság
szempontjából		szempontjából	
Nem gyullad ki	Szándékolat-lanul ég	Szándékolat-lanul ég	Nem gyullad ki
oka		oka	
szakadás	rövidzár	rövidzár	szakadás
a kapcsoló érintkezőknél			

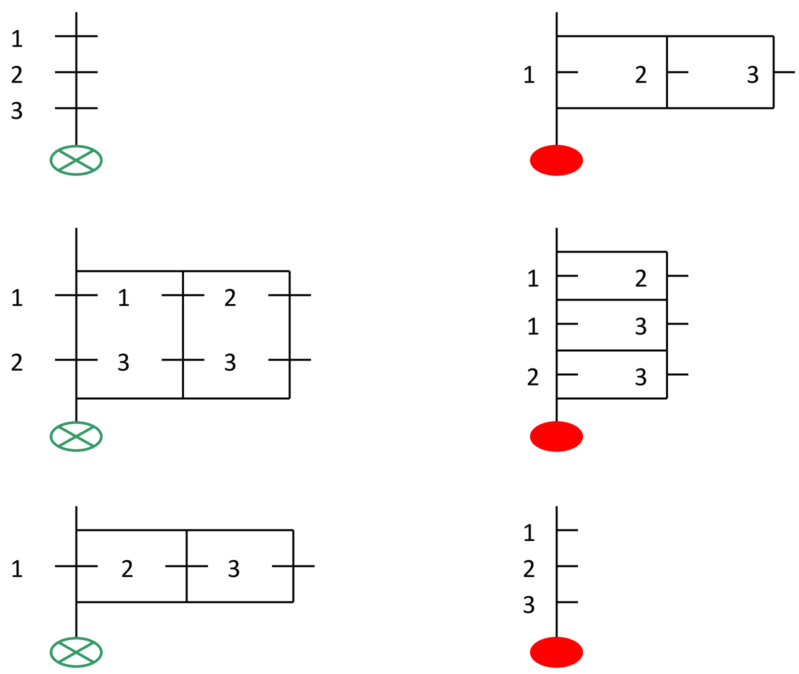

A zöld és a vörös fény kapcsolása

a működőképesség szempontjából	a biztonság szempontjából
soros	párhuzamos
2 a 3-ból	
párhuzamos	soros

Működőképesség „k” az „n”-ből aktív redundancia esetén

A binomiális tétel alapján: $\left[R(t)+F(t)\right]^n = \sum_{i=0}^{n} \binom{n}{i} R(t)^i F(t)^{n-i}$

A rendszer működőképes, ha $k \le i \le n$ eleme működőképes:

$$R_s(t) = \sum_{i=k}^{n} \binom{n}{i} R(t)^i \left[1 - R(t)\right]^{n-i}$$

A rendszer működésképtelen, ha $0 \le i \le k-1$ eleme működőképes:

$$F_s(t) = \sum_{i=0}^{k-1} \binom{n}{i} \left[1 - F(t)\right]^i F(t)^{n-i}$$

A gyakorlatban F(t)<<R(t), így: $\Longrightarrow$ $F_s(t) \approx \sum_{i=0}^{k-1} \binom{n}{i} F(t)^{n-i}$

Exponenciális eloszlás esetén, további közelítéssel:

$$F_s(t) \approx \sum_{i=0}^{k-1} \binom{n}{i} (\lambda t)^{n-i}$$

3-BÓL 2 RENDSZER TÚLÉLÉSI VALÓSZÍNŰSÉG

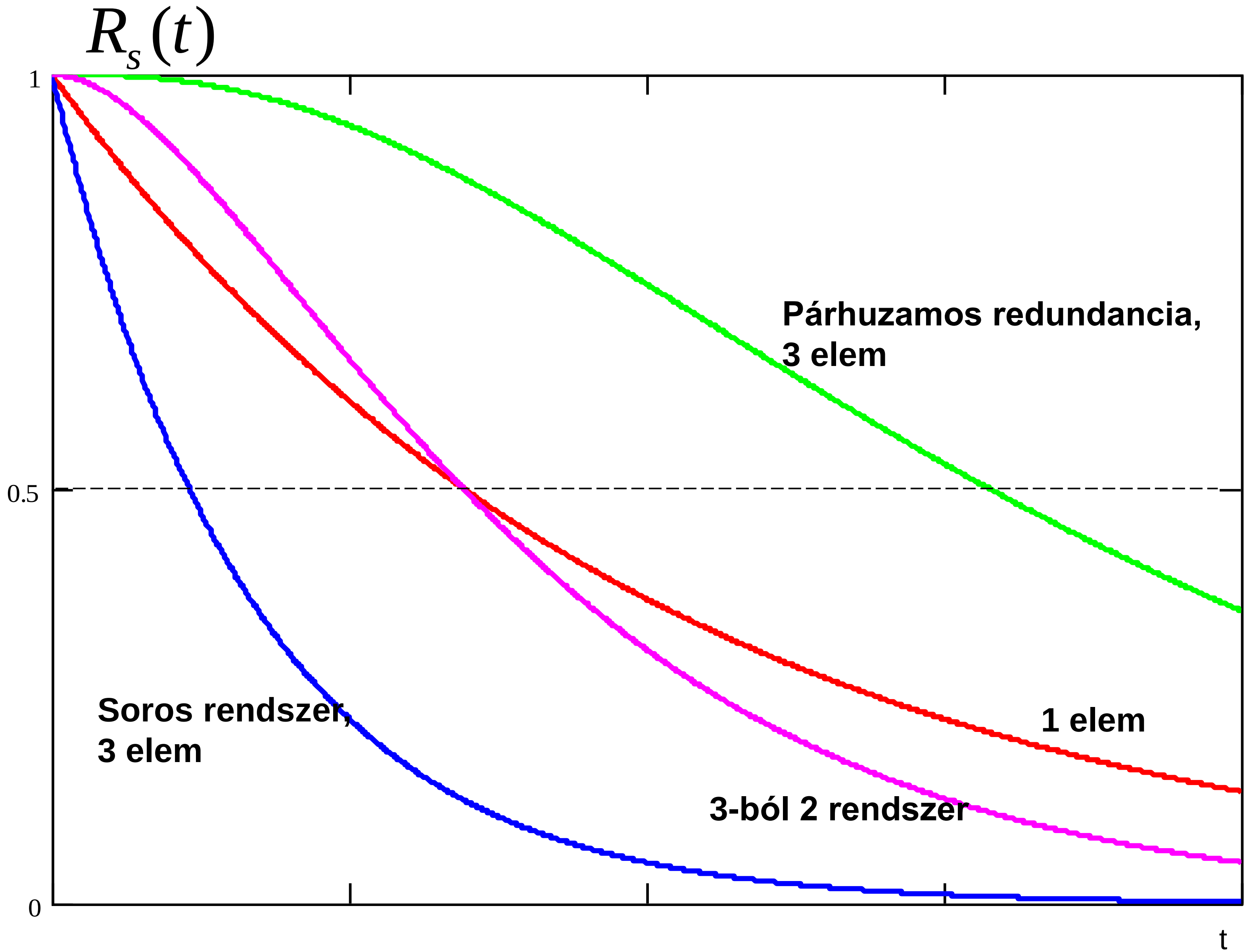

3-BÓL 2 RENDSZER MEGHIBÁSODÁSI RÁTA

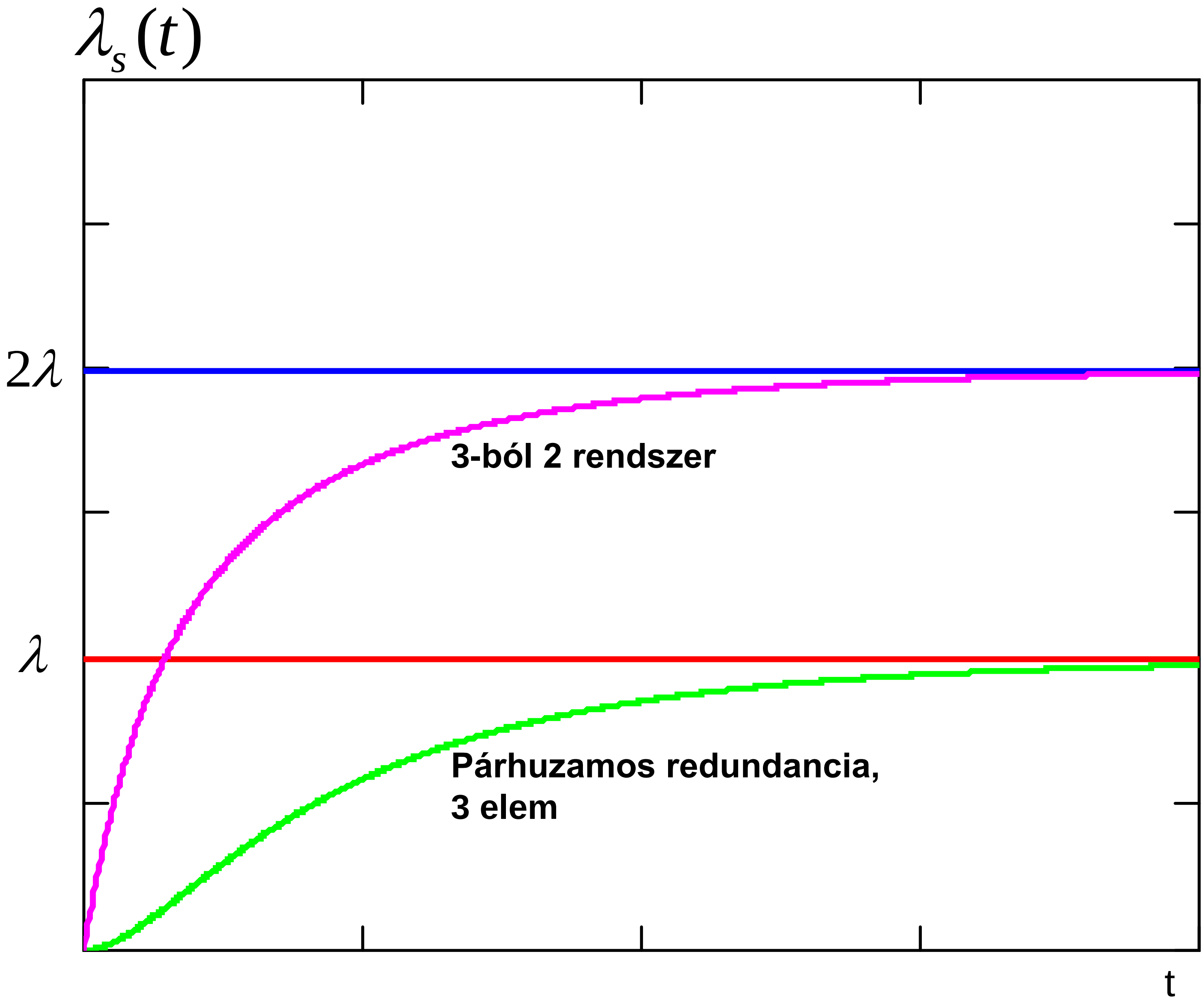

Várható élettartam „k az n-ből” aktív redundancia esetén

Párhuzamos rendszer esetén $$T_s = \frac{1}{\lambda}\sum_{i=1}^{n}\frac{1}{i}$$

A „k az n-ből” rendszer csak akkor működik, ha $k \le i \le n$

$$\boxed{T_s = \frac{1}{\lambda}\sum_{i=k}^{n}\frac{1}{i}}$$

$$\boxed{k \ge \frac{n+1}{2} \;\Rightarrow\; T_s < \frac{1}{\lambda}}$$!!!

Számítsuk ki különböző rendszerek várható élettartamát!

$$T_{2/3} = \frac{1}{\lambda}\left(\frac{1}{2}+\frac{1}{3}\right) = \frac{5}{6\lambda}$$

$$T_{1/3} = \frac{1}{\lambda}\left(1+\frac{1}{2}+\frac{1}{3}\right) = \frac{11}{6\lambda}$$

$$T_{3/5} = \frac{1}{\lambda}\left(\frac{1}{3}+\frac{1}{4}+\frac{1}{5}\right) = \frac{47}{60\lambda}$$

$$T_{2/4} = \frac{1}{\lambda}\left(\frac{1}{2}+\frac{1}{3}+\frac{1}{4}\right) = \frac{13}{12\lambda}$$

Passzív
„k” az „n”-ből rendszerek

Paraméterek „k az n-ből” passzív redundancia esetén

$\boxed{k = 1}$

$\boxed{1 \le k \le n}$

$$R_s(t) = \sum_{i=0}^{n-1} \frac{(\lambda t)^i}{i!} e^{-\lambda t}$$

$$R_s(t) = \sum_{i=0}^{n-k} \frac{(k\lambda t)^i}{i!} e^{-k\lambda t}$$

$$T_s(t) = \frac{n}{\lambda}$$

$$T_s(t) = \frac{n - k + 1}{k\lambda}$$

JAVÍTHATÓ RENDSZEREK

Karbantarthatóság
Maintainability

A karbantartás (maintenance) azon intézkedések összessége, amelyek célja egy rendszer készenlétének, vagy más szóval rendelkezésre állásának (availability) a biztosítása.

A karbantartás fajtái:

- tervszerű (megelőző) karbantartás, a működőképesség megtartása érdekében,
- terven kívüli (javító) karbantartás, a működőképesség helyreállítása érdekében.

A karbantarthatóságot a működőképességgel analóg módon definiáljuk:

$$M = f(t)$$

annak a valószínűsége, hogy az adott „t” időpontra a karbantartási tevékenységek befejeződtek.

Karbantartási gyakoriság

A „μ” karbantartási gyakoriságot a „λ” meghibásodási gyakorisághoz hasonlóan definiáljuk:

$$\lambda(t) = \frac{\frac{dF(t)}{dt}}{1 - F(t)} \qquad \mu(t) = \frac{\frac{dM(t)}{dt}}{1 - M(t)}$$

A karbantartási vagy javítási gyakoriság az időegység alatt kijavítható egységek számát fejezi ki.

Exponenciális karbantartási függvény esetén:

$$\mu(t) = \mu = \acute{a}lland\acute{o}$$

$$\boxed{M(t) = 1 - e^{-\mu t}}$$

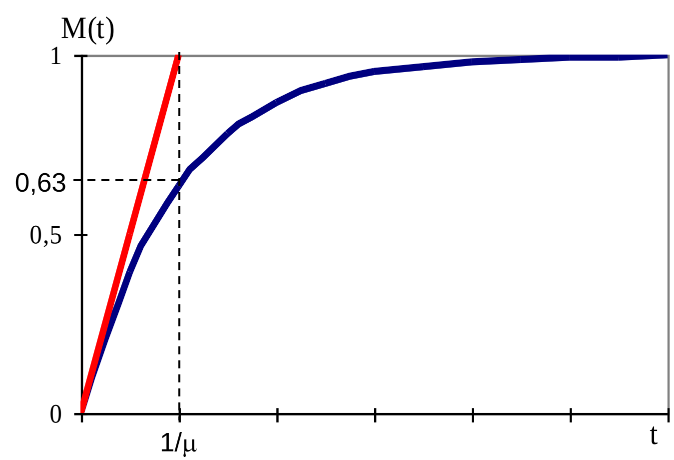

A rendelkezésre állás (készenlét) jellemzői

Átlagos meghibásodási időköz
Mean Time Between Failures

$$MTBF = \int_0^\infty R(t)dt = \frac{1}{\lambda}$$

Átlagos javítási időtartam
Mean Time To Repair

$$MTTR = \int_0^\infty [1 - M(t)]dt = \frac{1}{\mu}$$

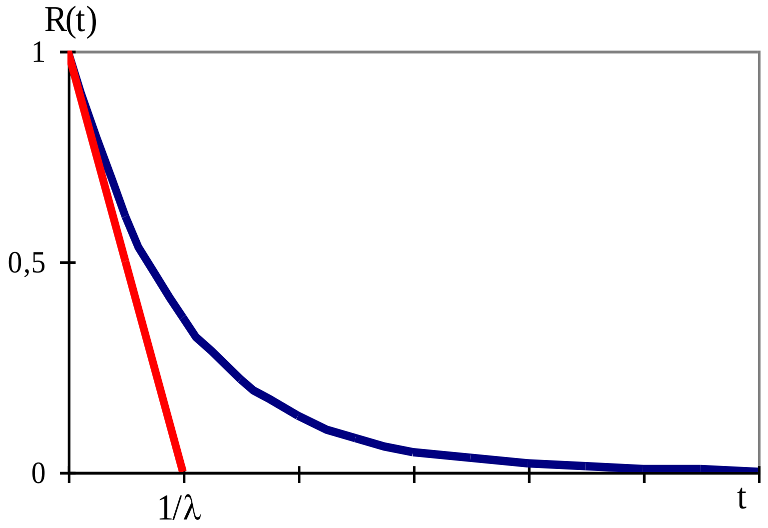

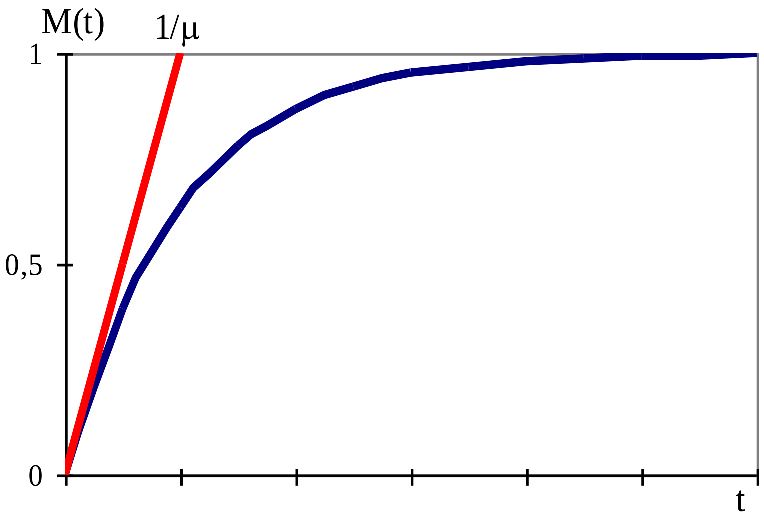

Állapotvalószínűségek számítása
Javítható, nem redundáns rendszer

1. A differenciálegyenletek felírása

$$P_0(t+\Delta t) = P_0(t) - \lambda\Delta t \cdot P_0(t) + \mu\Delta t \cdot P_1(t)$$
$$P_1(t+\Delta t) = P_1(t) + \lambda\Delta t \cdot P_0(t) - \mu\Delta t \cdot P_1(t)$$

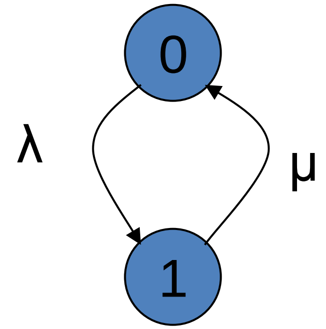

$$\frac{P_0(t+\Delta t) - P_0(t)}{\Delta t} = -\lambda \cdot P_0(t) + \mu \cdot P_1(t)$$
$$\frac{P_1(t+\Delta t) - P_1(t)}{\Delta t} = +\lambda \cdot P_0(t) - \mu \cdot P_1(t)$$

$$\lim_{\Delta t \to 0} \frac{P_0(t+\Delta t) - P_0(t)}{\Delta t} = \frac{dP_0(t)}{dt} = -\lambda \cdot P_0(t) + \mu \cdot P_1(t)$$
$$\lim_{\Delta t \to 0} \frac{P_1(t+\Delta t) - P_1(t)}{\Delta t} = \frac{dP_1(t)}{dt} = +\lambda \cdot P_0(t) - \mu \cdot P_1(t)$$

Állapotvalószínűségek számítása
Javítható, nem redundáns rendszer

2. A Laplace-transzformált alak felírása

$$P_0'(t) = -\lambda \cdot P_0(t) + \mu \cdot P_1(t)$$
$$\underline{P_1'(t) = +\lambda \cdot P_0(t) - \mu \cdot P_1(t)}$$

$$sP_0(s) - 1 = -\lambda \cdot P_0(s) + \mu \cdot P_1(s)$$
$$\underline{sP_1(s) - 0 = +\lambda \cdot P_0(s) - \mu \cdot P_1(s)}$$

Kezdeti feltételek:

$P_0(0) = 1$; $P_1(0) = 0$

$$P_0(s) = \frac{1 + \mu \cdot P_1(s)}{s + \lambda}$$
$$P_1(s) = \frac{\lambda}{s + \mu + \lambda} \cdot \frac{1}{s}$$

Az első egyenletből kifejezzük $P_0(s)$-t, és a másodikba behelyettesítjük.

3. Az inverz Laplace-transzformáció végrehajtása

$$P_1(s) = \frac{\lambda}{s+\mu+\lambda} \cdot \frac{1}{s}$$

A megoldást a következő alakban keressük:

$$P_1(s) = \lambda \frac{1}{s(s+a)}$$

Az időfüggvény:

$$P_1(t) = \frac{\lambda}{a}\left(1 - e^{-at}\right) = \frac{\lambda}{\mu+\lambda}\left(1 - e^{-(\mu+\lambda)t}\right) = U(t)$$

Ebből a működőképes állapot valószínűsége:

$$P_0(t) = 1 - P_1(t) = \frac{\mu}{\mu+\lambda} + \frac{\lambda}{\mu+\lambda} e^{-(\mu+\lambda)t} = A(t)$$

Stacioner eset - tartós készenlét

$$P_0^{'}(t) = -\lambda \cdot P_0(t) + \mu \cdot P_1(t)$$

$$\underline{P_1^{'}(t) = +\lambda \cdot P_0(t) - \mu \cdot P_1(t)}$$

$$0 = -\lambda \cdot P_0 + \mu \cdot P_1$$

$$\underline{0 = +\lambda \cdot P_0 - \mu \cdot P_1}$$

$$P_0 = \frac{\mu}{\mu + \lambda} = A_{ss}$$

$$P_1 = \frac{\lambda}{\mu + \lambda} = U_{ss}$$

Az általános esetből:

$$P_0 = \lim_{t\to\infty}\left[\frac{\mu}{\mu+\lambda} + \frac{\lambda}{\mu+\lambda} e^{-(\mu+\lambda)t}\right] = \frac{\mu}{\mu+\lambda}$$

$$P_1 = \lim_{t\to\infty}\left[\frac{\lambda}{\mu+\lambda}\left(1 - e^{-(\mu+\lambda)t}\right)\right] = \frac{\lambda}{\mu+\lambda}$$

Készenlét és nem-készenlét

Készenlét
Availability

$$A(t)$$

Nem-készenlét
Unavailability

$$U(t) = 1 - A(t)$$

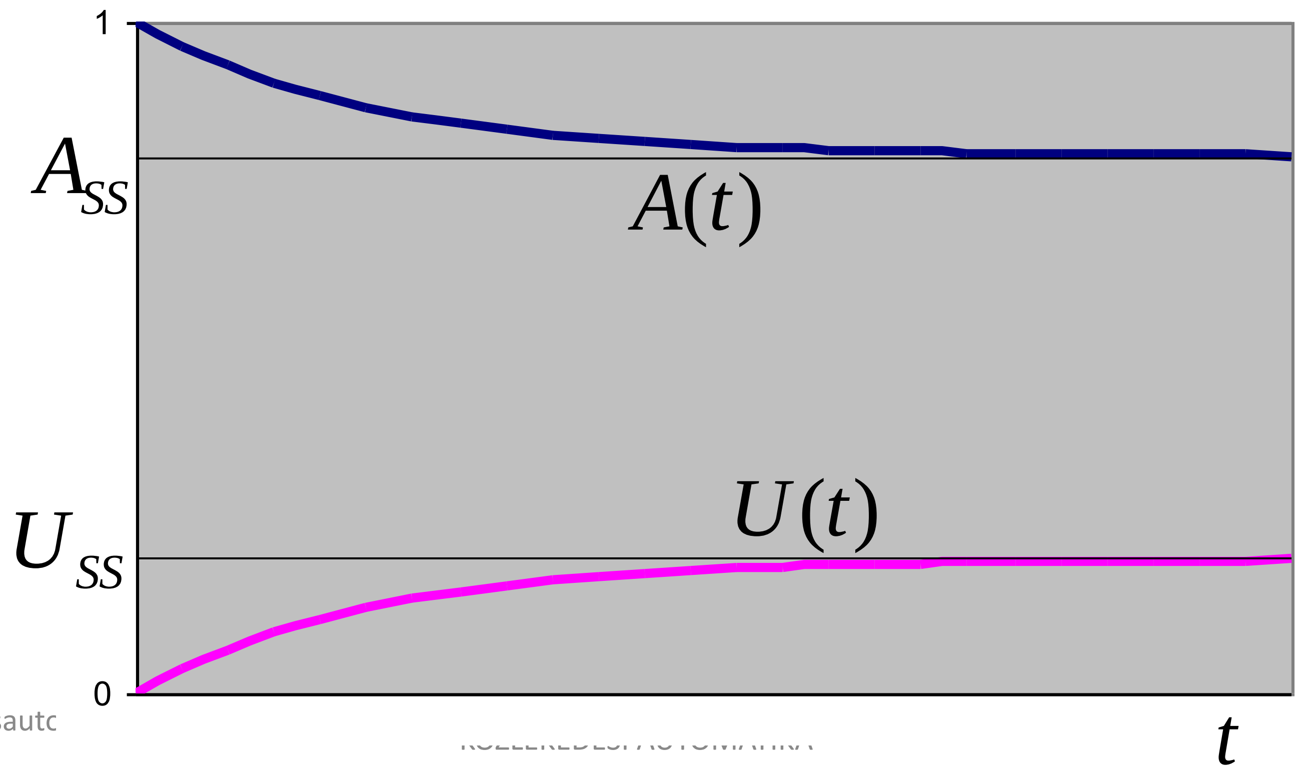

A rendelkezésre állás (készenlét) fajtái

Pillanatnyi készenlét:
annak valószínűsége, hogy a rendszer az adott időpontban működőképes:

$$A(t) = \frac{\mu}{\mu+\lambda} + \frac{\lambda}{\mu+\lambda} e^{-(\mu+\lambda)t}$$

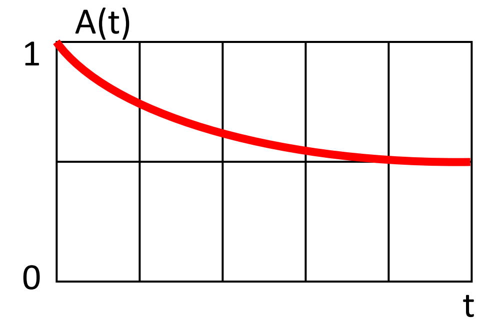

Adott feladatra készenlét:
annak valószínűsége, hogy a rendszer a $t_1 \leq t \leq t_2$ időintervallumban működőképes:

$$A_m(t) = \frac{1}{t_2 - t_1} \cdot \int_{t_1}^{t_2} A(t)\,dt$$

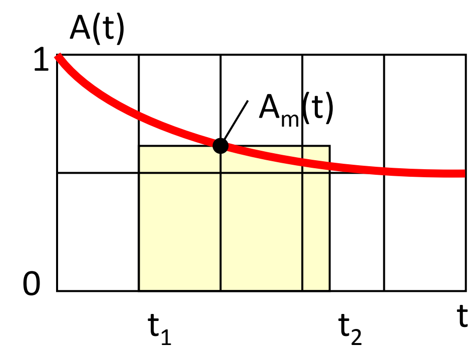

Tartós (Steady State) **készenlét**:
azt fejezi ki, hogy egy rendszer hosszabb idő elteltével az időalap hány százalékában működőképes:

$$A_{ss} = \frac{\mu}{\mu+\lambda} = \frac{MTBF}{MTBF + MTTR}$$

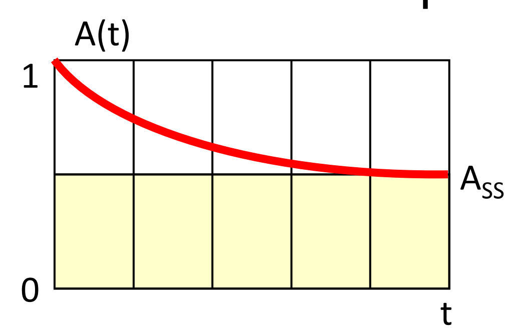

A javítás hatása a tartós rendelkezésre állásra

$$A_{ss} = \frac{\mu}{\mu + \lambda} = \frac{MTBF}{MTBF + MTTR} = \frac{m}{m + M}$$

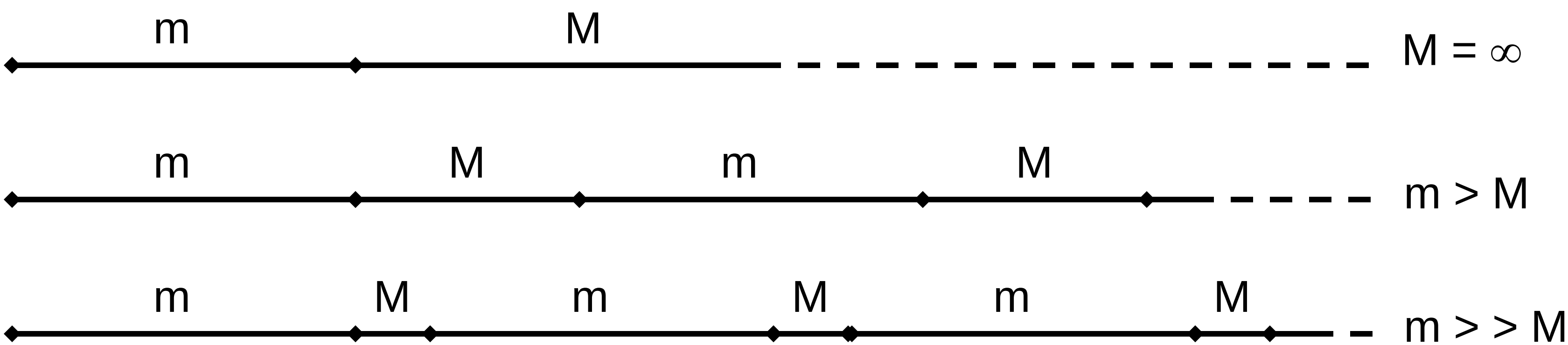

Eset	m (h)	M (h)	A_{ss} %
1	1000	∞	0
2	1000	100	90,9
3	1000	10	99,0
4	1000	1	99,9
5	100	1	99,0

Új állapotban hibás, javítható rendszer

Legyen

$$P_0(0)=\alpha; \qquad P_1(0)=1-\alpha$$

Ezzel a differenciálegyenletek transzformált alakja:

$$sP_0(s)-\alpha \quad =-\lambda\cdot P_0(s)+\mu\cdot P_1(s)$$

$$\underline{sP_1(s)-1+\alpha=+\lambda\cdot P_0(s)-\mu\cdot P_1(s)}$$

$$P_1(s)=\frac{s(1-\alpha)+\lambda}{s+\mu+\lambda}\cdot\frac{1}{s}$$

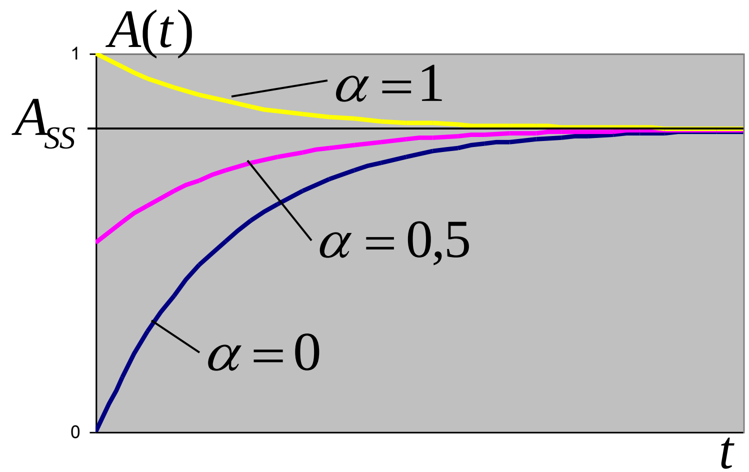

Az időfüggvények:

$$P_0(t)=\frac{\mu}{\mu+\lambda}+\left(\alpha-\frac{\mu}{\mu+\lambda}\right)e^{-(\mu+\lambda)t}=A(t)$$

$$P_1(t)=\frac{\lambda}{\mu+\lambda}+\left(1-\alpha-\frac{\lambda}{\mu+\lambda}\right)e^{-(\mu+\lambda)t}=U(t)$$

A tartós készenlét alkalmazhatósága a pillanatnyi érték helyett

A pillanatnyi érték és a tartós érték relatív különbsége:

$$\Delta = \frac{A(t) - A_{ss}}{1 - A_{ss}} = \frac{\left[\frac{\mu}{\mu+\lambda} + \frac{\lambda}{\mu+\lambda} e^{-(\mu+\lambda)t}\right] - \frac{\mu}{\mu+\lambda}}{\frac{\lambda}{\mu+\lambda}} = e^{-(\mu+\lambda)t}$$

Legyen Δ < 1% !

$$e^{-(\mu+\lambda)t} < 0{,}01 \;\Rightarrow\; (\mu+\lambda)t > -\ln 0{,}01 \;\Rightarrow\; t > \frac{4{,}6}{\mu+\lambda}$$

A gyakorlatban λ<<μ, így

$$t_{0,01} > \frac{4{,}6}{\mu} = 4{,}6MTTR$$

Az előbbihez hasonlóan:

$$t_{0,001} > \frac{6{,}9}{\mu} = 6{,}9MTTR$$

Rendszerek javítás nélkül és részleges javítással

Egy elemes rendszer

Javítás nélkül

a

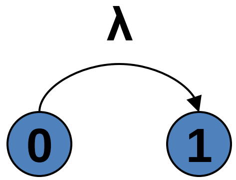

$$P_0(t) = e^{-\lambda t}$$

$$T = \frac{1}{\lambda}$$

$$P_1(t) = 1 - e^{-\lambda t}$$

Javítással

d

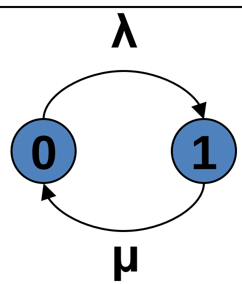

$$P_0(t) = \frac{\mu}{\mu+\lambda} + \frac{\lambda}{\mu+\lambda} e^{-(\mu+\lambda)t} = A(t)$$

$$MTBF = \frac{1}{\lambda}$$

$$P_1(t) = \frac{\lambda}{\mu+\lambda}\left(1 - e^{-(\mu+\lambda)t}\right) = U(t)$$

Rendszerek javítás nélkül és részleges javítással

Aktív redundancia

Javítás nélkül

b

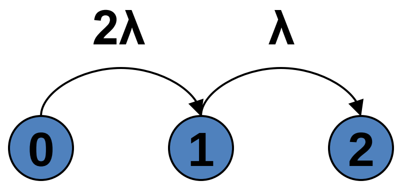

$$R(t) = P_0(t) + P_1(t)$$

$$P_0(t) = e^{-2\lambda t} \qquad P_1(t) = 2\left(e^{-\lambda t} - e^{-2\lambda t}\right)$$

$$T = \frac{3}{2\lambda} \qquad P_2(t) = 1 - \left(2e^{-\lambda t} - e^{-2\lambda t}\right) = F(t)$$

Részleges javítással

e

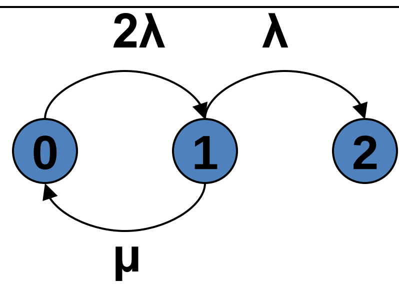

$$A(t) = P_0(t) + P_1(t) \approx e^{-\frac{2\lambda^2}{\mu}t}, \quad ha \ \mu >> \lambda$$

$$T = \frac{3\lambda + \mu}{2\lambda^2}$$

Rendszerek javítás nélkül és részleges javítással

Passzív redundancia

Javítás nélkül

c

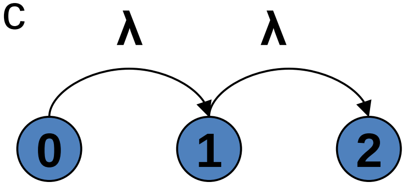

$$T = \frac{2}{\lambda}$$

$$R(t) = (1 + \lambda t)e^{-\lambda t}$$

Részleges javítással

f

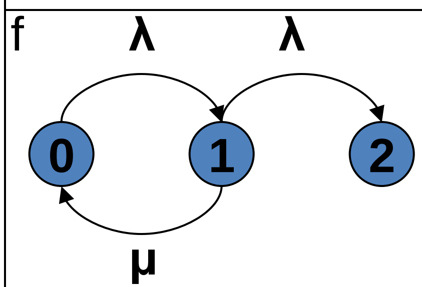

$$A(t) = P_0(t) + P_1(t) \approx e^{-\frac{\lambda^2}{\mu}t}, \quad ha\ \mu >> \lambda$$

$$T = \frac{2\lambda + \mu}{\lambda^2}$$

Redundáns rendszerek tartós készenléte

	Aktív redundancia	Passzív redundancia	Általános
Függő javítás	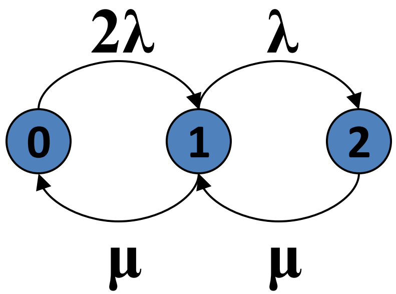 $A_{ss} = \frac{2\lambda\mu + \mu^2}{2\lambda^2 + 2\lambda\mu + \mu^2}$	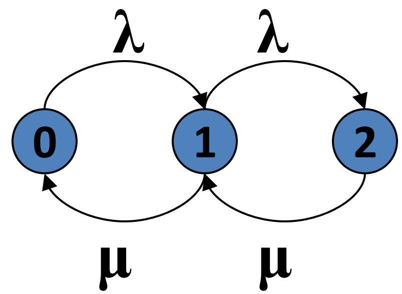 $A_{ss} = \frac{\lambda\mu + \mu^2}{\lambda^2 + \lambda\mu + \mu^2}$	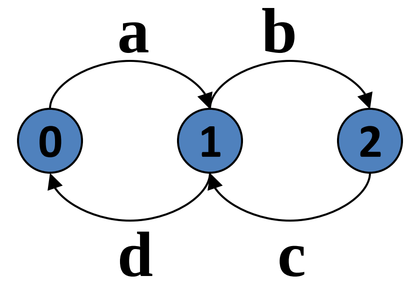 $P_0 = \frac{cd}{ab+ac+cd}$ $P_1 = \frac{ac}{ab+ac+cd}$ $P_2 = \frac{ab}{ab+ac+cd}$ $A_{ss} = \frac{ac+cd}{ab+ac+cd}$
Független javítás	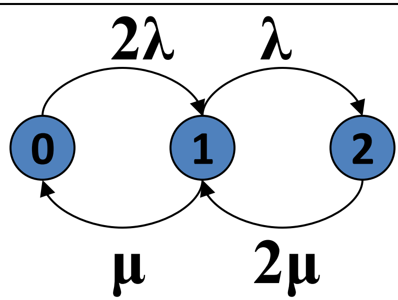 $A_{ss} = \frac{2\lambda\mu + \mu^2}{\lambda^2 + 2\lambda\mu + \mu^2}$	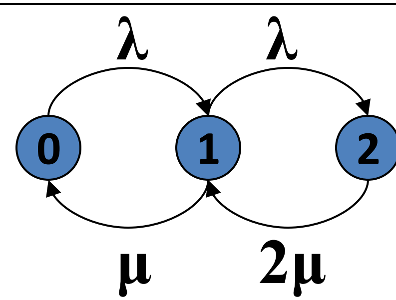 $A_{ss} = \frac{2\lambda\mu + 2\mu^2}{\lambda^2 + 2\lambda\mu + 2\mu^2}$	

3-ból 2 rendszerek tartós készenléte

Függő javítás

Aktív redundancia

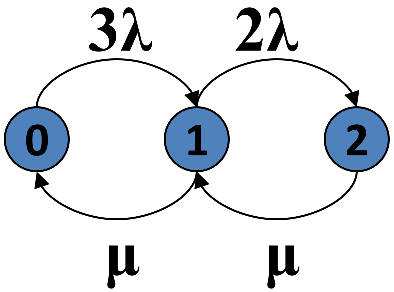

$$A_{ss}=\frac{3\lambda\mu+\mu^2}{6\lambda^2+3\lambda\mu+\mu^2}$$

Passzív redundancia

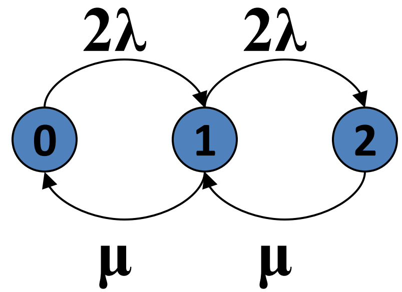

$$A_{ss}=\frac{2\lambda\mu+\mu^2}{4\lambda^2+2\lambda\mu+\mu^2}$$

Független javítás

Aktív redundancia

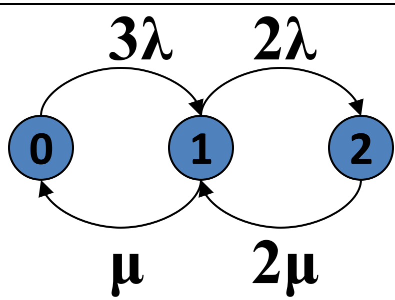

$$A_{ss}=\frac{3\lambda\mu+\mu^2}{3\lambda^2+3\lambda\mu+\mu^2}$$

Passzív redundancia

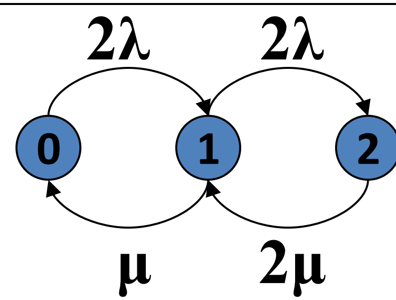

$$A_{ss}=\frac{2\lambda\mu+\mu^2}{2\lambda^2+2\lambda\mu+\mu^2}$$

Általános

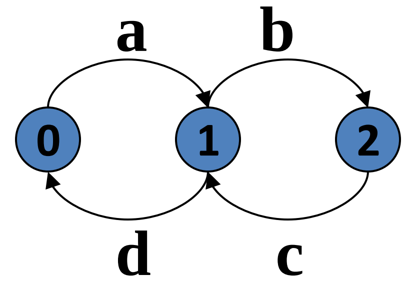

$$P_0=\frac{cd}{ab+ac+cd}$$

$$P_1=\frac{ac}{ab+ac+cd}$$

$$P_2=\frac{ab}{ab+ac+cd}$$

$$A_{ss}=\frac{ac+cd}{ab+ac+cd}$$

A meghibásodási és a javítási ráta viszonyának befolyása

Függő javítás

Aktív redundancia

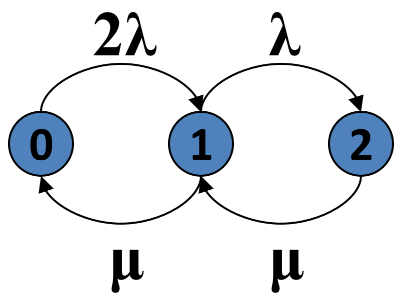

$A_{ss} =$ 0,6; 0,983; 0,9998

Passzív redundancia

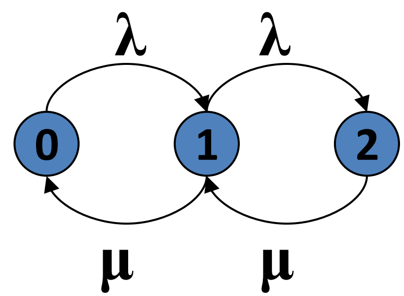

$A_{ss} =$ 0,66; 0,990; 0,9999

Független javítás

Aktív redundancia

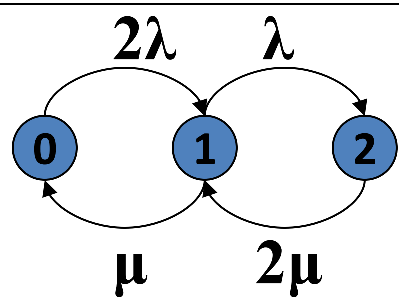

$A_{ss} =$ 0,75; 0,991; 0,9999

Passzív redundancia

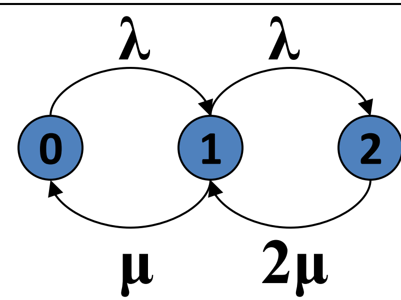

$A_{ss} =$ 0,8; 0,995; 0,99995

Nem redundáns

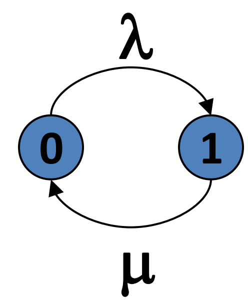

$A_{ss} =$ 0,5; 0,9; 0,99

$\lambda/\mu = 1; \quad 0{,}1; \quad 0{,}01$

A meghibásodási és a javítási ráta viszonyának befolyása

Aktív redundancia – **Függő javítás**

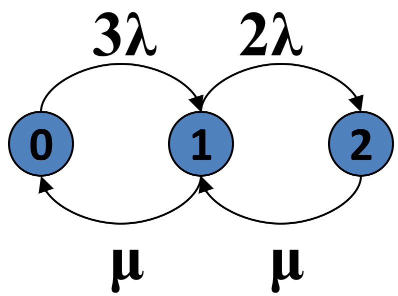

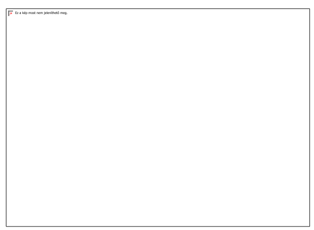

Passzív redundancia – **Függő javítás**

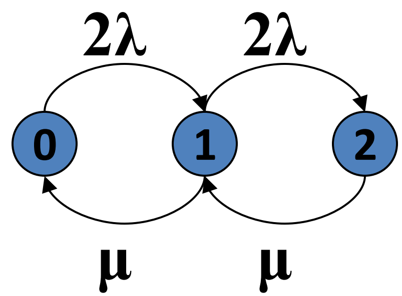

$A_{ss} =$ 0,429; 0,9677; 0,9996

Nem redundáns

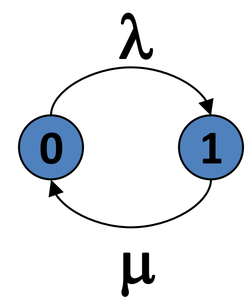

$A_{ss} =$ 0,5; 0,9; 0,99

Aktív redundancia – **Független javítás**

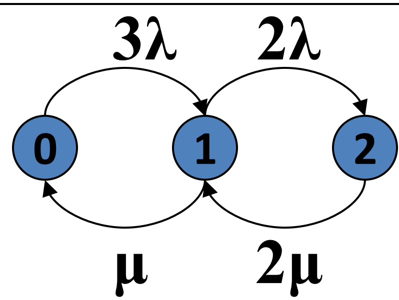

$A_{ss} =$ 0,57; 0,977; 0,9997

Passzív redundancia – **Független javítás**

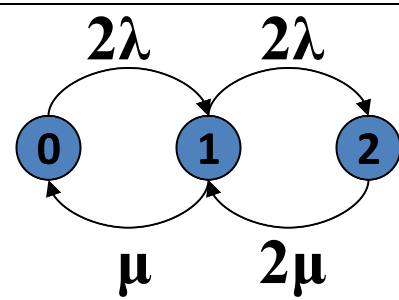

$A_{ss} =$ 0,6; 0,983; 0,9998

$\lambda/\mu = 1;\quad 0{,}1;\quad 0{,}01$

Rendszerek javítás nélkül és részleges javítással

Javítás nélkül

Egy elemes rendszer

a

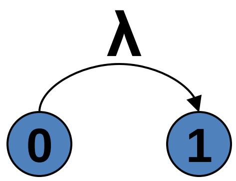

$$\begin{bmatrix} -\lambda & 0 \\ +\lambda & 0 \end{bmatrix}$$

Aktív redundancia

b

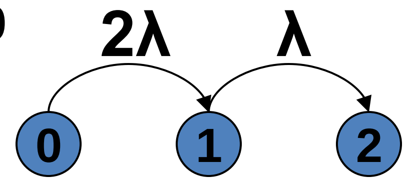

$$\begin{bmatrix} -2\lambda & 0 & 0 \\ +2\lambda & -\lambda & 0 \\ 0 & +\lambda & 0 \end{bmatrix}$$

Passzív redundancia

c

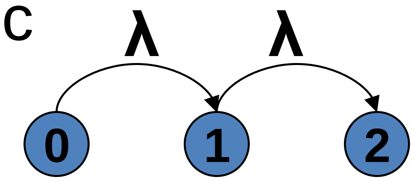

$$\begin{bmatrix} -\lambda & 0 & 0 \\ +\lambda & -\lambda & 0 \\ 0 & +\lambda & 0 \end{bmatrix}$$

Részleges javítással

Egy elemes rendszer

d

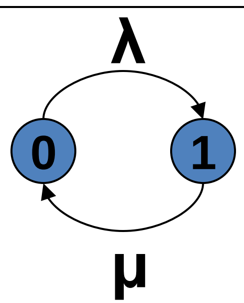

$$\begin{bmatrix} -\lambda & +\mu \\ +\lambda & -\mu \end{bmatrix}$$

Aktív redundancia

e

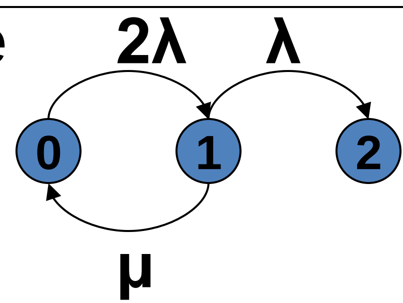

$$\begin{bmatrix} -2\lambda & +\mu & 0 \\ +2\lambda & -\lambda-\mu & 0 \\ 0 & +\lambda & 0 \end{bmatrix}$$

Passzív redundancia

f

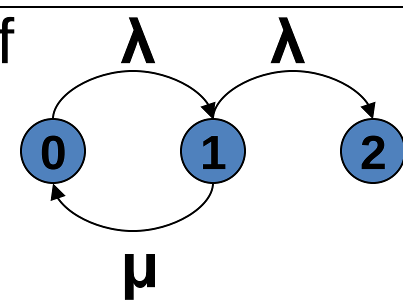

$$\begin{bmatrix} -\lambda & +\mu & 0 \\ +\lambda & -\lambda-\mu & 0 \\ 0 & +\lambda & 0 \end{bmatrix}$$

Függő és független javítás

Aktív redundancia

Függő javítás

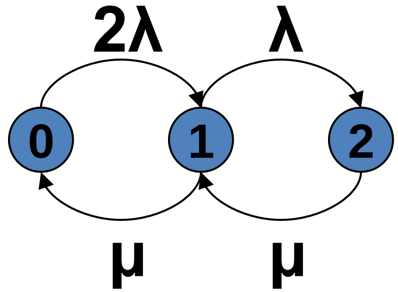

$$\begin{bmatrix} -2\lambda & +\mu & 0 \\ +2\lambda & -\lambda-\mu & +\mu \\ 0 & +\lambda & -\mu \end{bmatrix}$$

Független javítás

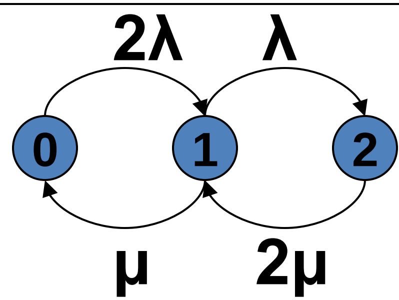

$$\begin{bmatrix} -2\lambda & +\mu & 0 \\ +2\lambda & -\lambda-\mu & +2\mu \\ 0 & +\lambda & -2\mu \end{bmatrix}$$

Passzív redundancia

Függő javítás

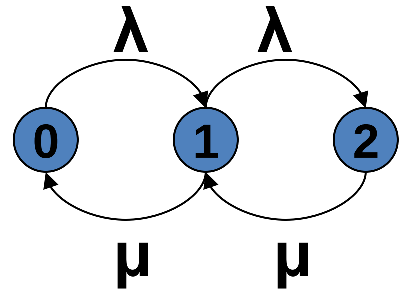

$$\begin{bmatrix} -\lambda & +\mu & 0 \\ +\lambda & -\lambda-\mu & +\mu \\ 0 & +\lambda & -\mu \end{bmatrix}$$

Független javítás

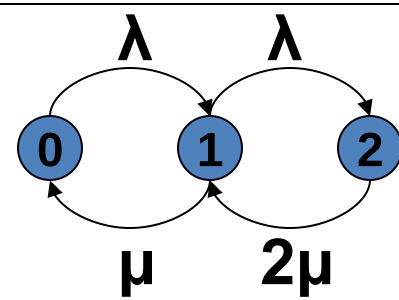

$$\begin{bmatrix} -\lambda & +\mu & 0 \\ +\lambda & -\lambda-\mu & +2\mu \\ 0 & +\lambda & -2\mu \end{bmatrix}$$

Fail-Safe rendszer

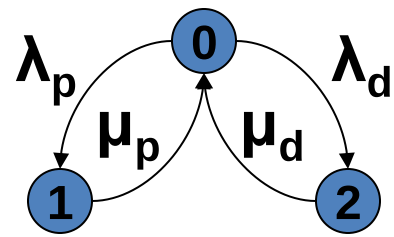

0 - működőképes

1 - akadályozó (passive)

2 - veszélyeztető (dangerous)

$$\begin{bmatrix} -\lambda_p-\lambda_d & +\mu_p & +\mu_d \\ +\lambda_p & -\mu_p & 0 \\ +\lambda_d & 0 & -\mu_d \end{bmatrix}$$